

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 680.

CHICAGO, ILL., 23. septembra (September 23rd), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

DVA NEWYORŠKA DOGODKA.

Središče ameriškega finančnega življenja je Wall Street v New Yorku. Na Wall streetu se navadno potrdijo kandidatje republičanske in demokratske stranke za predsednika, governorje, senatorje itd. Kandidatje teh strank, ki ne dobe potrdila vodilnih ameriških finančnikov, ne morejo pričakovati nominacije na konvencijah ali pri primarnih volitvah. Ni dolgo tega, ko je izjavil nek visok ameriški uradnik, da je na Wall streetu nevidna ameriška vlada, ki je mnogo mogočnejša in vplivnejša, kakor pa washingtonska vlada. Velikanska je moč Wall streeta na notranjo in zunanjo politiko Amerike; njegov vpliv v Mehiki, južnoameriških državah, v Aziji in drugod je velik, mnogo večji, kakor marsikatera velike države.

Dne 16. septembra se je na cesti finančnikov v newyorškem mestu dogodila velika eksplozija. Nad trideset ljudi je bilo ubitih in par stotin ranjenih. Škode vsled eksplozije je nad milijon dolarjev. Vse meščansko časopisje je zagnalo velikanski krik proti "rdečkarjem", ki so baje odgovorni za eksplozijo. Neki bančni uradnik firme Morgan and Company je sicer izjavil, da to po njegovem mnenju ni bil bombni napad, ampak je najbrže eksplodiral voz dinamita, katerega rabijo pogodbeniki pri kopanju temeljev za nove stavbe, predore in podobne namene. Ta dinamit se seveda prevaža po mestnih plicah in možno je, da je tak voz, naložen z eksplozivo povzročil newyorško katastrofo. Nekateri trdijo, da so videli tak voz nekoliko pred eksplozijo, ko se je pomikal po Wall streetu. Dokazov za te trditve pa oblasti še niso našle. Detektivi in mnogi drugi javni funkcionarji, ki preiskujejo ta slučaj, trdijo, da je bila eksplozija namenoma vprizorjena.

Izvršene so bile že mnogobrojne aretacije in z njimi se še nadaljuje. Lov za ekstremisti se ne vrši samo v New Yorku, ampak po vseh večjih mestih Zedinjenih držav; detektivske mreže so razpredeljene tudi v Kanado in Italijo ter druge kraje. Newyorška eksplozija je dala oblastim povod za ponovitev persekucij proti anarhističnim in drugim radikalnim elementom. Eksplozija je zahtevala 35 žrtev poleg številnih ranjencev. Ako je bila eksplozija namenoma vprizorjena, da se pomori nekaj finančnikov, tedaj prav gotovo ni dosegla namena. Žrtve ne pripadajo krogu, ki tvori kasto finančnih kraljev in škoda, povzročena po eksploziji, je malenkostna. Bombe niso sredstvo z strmoglavljenje vlade finančnikov z Wall streeta. Niti niso sredstvo, ki bi pospešile gibanje razredno zavednega delavstva v tej deželi. Tudi, če eksplozije niso povzročili atentatorji, se ven-

darle sumi tiste, ki propagirajo nasilje; ameriško časopisje zelo marljivo skrbi, da se tako mnenje utrjuje med ljudstvom.

Z bombami se ne bo rešilo socijalnih problemov. Eksplozije, kot je bila ona v New Yorku 16. septembra, ne bodo zrahljale kapitalističnega sistema. Za boj proti kapitalizmu je treba v današnjih časih boljših in pametnejših sredstev, kakor so kemične eksplozive.

Tisti dan, ko se je dogodila ta eksplozija, so se v New Yorku vršile nadomestne volitve na mesta peterih socialističnih zastopnikov, ki jih je izključila newyorška legislatura zato, ker je njihovo mnenje o patrijotizmu drugačno od onega, ki ga ima republičanska večina v newyorški zakonodajni zbornici. Izključeni socialistični zastopniki so ponovno kandidirali na listi socialistične stranke in bili so izvoljeni, kljub temu, da sta se proti njim združile republičanska in demokratska stranka, ki sta posegli v boj z enotnimi kandidati. Ljudstvo je pokazalo zagovornikom starega reda, da si ne pusti diktirati, kdo naj ga zastopa v zbornicah.

Ko je newyorška zbornica izključila zadnjo pomlad socialistične zastopnike, je nastopilo proti nji vse ameriško delavstvo in vsi takozvani napredni elementi. Njeno akcijo so obsojali tudi mnogi reprezentanti Wall streeta, ker so se zavedali, da bodo taki atentati škodili v prvi vrsti tistim, ki mislijo, da jim bodo koristili. In škodili so jim, kajti s tem atentatom na ljudske pravice so napravili velikansko propagando za socializem. Newyorška zbornica bo morda zopet izključila socialistične zastopnike, sedaj ko jim je ljudstvo njihovih okrajev ponovno poverilo mandate. Zato se pa še ni treba zatekati k bombam. Če Sweet in njegovi lakaji v albanyski legislaturi ponove atentat na državljanske pravice in odvzamejo tisočem newyorških volilcev pravico do zastopstva v zbornici, bo to le voda na mlin socialistične propagande. Socializem v Ameriki mora pridobiti še veliko novih pristašev; Sweet in Lusk sicer nimata namena pomagati socialistični stranki do moči in kljub temu sta dobra agitatorja za socializem. Z atentati proti socializmu delata ravno nasprotno učinke. To je njihova taktika neprevidnosti. Ako je bila eksplozija na Wall streetu res povzročena po kakih anarhističnih elementih, ako je bil njihov namen oslabiti kapitalizem, tedaj so tudi oni dosegli ravno nasproten učinek.

Igra, ki jo vodijo ameriški reakcionarji proti delavskemu gibanju, je nevarna. Z omejitvijo svobode govora in zborovanja ustvarjajo polje za podzem-

sko propagando. Nasilja porajajo protinasilja. Ekstremi so kakor kresilni kamni, če se krešejo drug ob drugega. Reakcija s svojimi progoni, persekucijami in nasilji iziva sorodne instinkte v nasprotnem ekstremu.

Atentati in podtikanje bomb so stara sredstva. Bili so časi, ko je bil to edini način boja proti avtokratičnim mogotcem. Vsaka opozicija proti njim je bila v krvi zadušena. Posamezniki so se posluževali bomb, ljudstvo pa je skrilo svoj srd, da je bruhnil ob ugodni priliki s toliko večjo silo na dan. Vedno pa so ekstremi na obeh straneh tisti, ki izgubljajo igre. Tak je zakon razvoja in tak tudi ostane.

Socialna revolucija v Italiji se še vedno vrši na miren način. Nevarnost civilne vojne sicer še ni minila, ampak dosedaj se je elementi na obeh straneh še vedno uspešno izogibajo. Delavstvo v Italiji se bo zadovoljilo s pridobitvami, ki so v danih razmerah mogoče, ki pa kljub temu ne bodo majhne. Če se italijanskemu delavstvu posreči ali ne posreči ta eksperiment, je vprašanje bodočih razmer. Ampak bomb se ne poslužuje v svojem sedanjem boju, kakor se tudi italijanski kapitalizem ne poslužuje nasilij. Momentano ni niti dovolj močan za udušitev delavskega gibanja, je pa še dovolj jak, če hoče izvati civilno vojno.

Kakor je za proletarijat v Italiji, Angliji in drugod potrebno, da vrši svoj boj s pomočjo organizacije in s tistimi sredstvi, ki so v razmerah posamezne dežele najuspešnejša, tako je ta taktika potrebna tudi za ameriški proletarijat.

Zakoni kapitalizma.

Ako pravimo, da je moderni socializem znanstven, smo s tem izrazili, da ne misli konstruirati nekakšne idealne družbe nekje onstran zemlje, kjer ga ne bi mogle motiti tukajšnje stvarne razmere, pa je potem gotove prinesti na ta svet približno tako, kakor je grška boginja Pallas Athene gotova, z vso svojo bleščečo opremo skočila iz glave olimpijskega očeta Zevsa. Vse, kar se godi, je razvoj; vse, kar je bilo, je in bo, je plod razvoja. Socializem ni tako kratkoviden, da bi zahteval od neizpremenljivih zakonov, naj napravijo zanj izjemo in naj se vendar izpremene.

Tudi cilji socializma ne morejo biti nič drugega kakor plod razvoja. Sploh je socializem le tedaj mogoč, ako se vjemajo njegovi cilji z zakoni razvoja; zato je spoznanje teh zakonov in razmer, iz katerih in v katerih ti zakoni učinkujejo, prva naloga socializma. To nalogo so opravili socialistični raziskovalci človečanske zgodovine, ki so pometli stare historične zmote o odločilnem vplivu posameznih oseb, kraljev in cesarjev, ministrov in generalov, pa dokazali, da so v prvi vrsti materialne razmere dajale družbi njene oblike ter jih s svojimi izpremembami zopet rušile in ustvarjale nove.

Moderni socializem ima pravico do označbe "znanstven" zato, ker nam na podlagi spoznanja z

dokazi razlaga, kako je kapitalistična družba nujno nastala iz prejšnjih družabnih oblik in kako prihaja sama zopet v svojem razvoju po enakih zakonih, to se pravi nujno, neizogibno do meja, za katerimi ni več obstanka zanjo, do nove razvojne postaje, kjer postane nemogoča in se mora umakniti novi.

Ali pa more socializem dognati, kakšna bo tista nova družba?

Da in ne. To se pravi: Njeno podlago lahko spoznavamo in tako lahko sklepamo, kakšni bodo njeni obrisi. Ne vemo pa, kakšne bodo razmere na vseh stopnjah prehajanja iz sedanje v novo družbo, ne vemo, kako se bodo izvijevale vse zmage novega nad starim, ne vemo, kako velik bo odpor starega proti novemu, ne vemo, kaj vse prinese medtem tehnični razvoj, ne vemo, kako bodo vse razmere vpivale na psihologijo tedanjega rodu in kako si bo človečanstvo vsled tega uredilo svojo organizacijo do zadnje podrobnosti.

Koncentracija kapitala in razredni boj je dvoje očitnih, neutajljivih dejstev. Seveda ne gre to tako, kakor da bi človek zjutraj začel korakati po cesti, ki se kakor ravnalo brez kotov in ovinkov, brez jam in dolin enakomerno vzpenja in privede potnika v preračunljivem času na vrhunec. Ker je v vsem razvoju mnogo navideznih nepravilnosti, vidi mnogo ljudi le posamezne epizode, pa ne more pregledati celega glavnega procesa in ga zato taji.

Koncentracija kapitala pomeni, da propadajo vsled nje mala podjetja in se peha mala buržvazija v proletarijat. Površen opazovalec pa vidi, da se je v kakšnem kraju pomnožilo število malih obrti in branjarij, pa zakliče zmagonosno: "Vsa teorija je napačna. Praksa jo pobija." Ni mu prišlo na misel, da bi preiskal, v kakšnih razmerah se je izvršila tista pomnožitev: Koliko je tisti kraj še oddaljen od kapitalističnih zmagujočih vplivov, kako je še zanamarnjen od veelkapitalistične trgovine in industrije, koliko je med tistimi novimi malimi podjetniki takih, ki poizkušajo svojo srečo, in koliko jih bo v doglednem času izgubilo še to, kar so imeli, ko so začeli. On vidi le momentno število, pa pravi: "Statistika govori!"

Tuintam propade velika delniška družba; milionska banka bankrotira; šef velike tvrdke se ustrelji zaradi finančnih težav. In takoj služi to za dokaz, da kapital ne zmaguje, da večji kapital ne vsesava manjšega, da je torej teorija o koncentraciji kapitala zopet napačna.

Toda socializem sam upozarja, da je v kapitalistični družbi produkcija, ki ne dela za potrebo, ampak za profit in ima namesto kooperative konkurenco, ki onemogoča smotreno organizacijo, vedno do gotove mere kaotična in izpostavljena krizam. Ali preko vseh polomov napreduje koncentracija, četudi napravi tupatam ovinek.

Velike mase delavcev še ne razumejo svojega položaja v družbi in so vsled tega razredno nezavedne. Pri stankah pomagajo podjetnikom zoper svoje tovariše, pri volitvah glasujejo za kapitalistične kandidate, duhovnikom, ki trdijo, da je sedanji red ustanovljen po božji volji, torej neizpre-

mennljiv, pritrjujejo, politične dogodke presojajo s stališča cerkve, narodnosti ali časopisa, katerega slučajno čitajo.

Nasprotno se večasi posameznik iz kapitalističnega razreda pridruži delavcem in nastopa proti interesom svojih razrednih bratov.

Halo! Kako boste govorili o razrednem boju, ko se bore delavci z delavci, ko gre na eni strani delavec s kapitalistom, na drugi kapitalist z delavcem? Razrednega boja ni; etični momenti odločujejo, interesi vere, naroda, kraja, kulturni nazori in močni duhovi vodijo zgodovino.

Zopet so to dokazi, ki ničesar ne dokazujejo. Razredi ne izginejo, če nimajo njih člani razredne zavesti, bodisi tudi da so tako nezavedni člani v večini. Še več! Niti razredni boj ne izgine vsled take nezavednosti. Kajti v družbi, ki je sestavljena iz razredov, so nasprotja in morajo biti nasprotja. Ker so razredi živi, morajo nasprotja postati aktivna, in to je boj.

Afriški zamoreci v nemških, angleških in drugih kolonijah nimajo razredne zavesti. Kar vidijo, je to, da jih izkoriščajo in zatirajo beli ljudje. Ali kadar so se spuntali ali pa na primitiven način štrajkali, vendar ni bil razlog v razliki kože, ampak v zkoriščanju in zatiranju, ne v rasnem, ampak v razrednem nasprotju.

Ker so pa ljudje razumna bitja, naj pripadajo temu ali onemu razredu, jih mora ta človeška lastnost prejalislej dovesti do spoznanja razrednih nasprotij in razrednega boja in jim vcepiti prepričanje, da mora biti ta boj organiziran.

Nekatere privede do tega spoznanja prej, druge pozneje; nekateri ne bi sami morda nikdar prišli do tega, ker jim je življenje prekratko, njih spoznavanje pa prepočasno. Zato jim prihaja socialistična stranka na pomoč z agitacijo, s časopisjem, z literaturo, z organizacijo.

Akumulacija in koncentracija kapitala, nesposobnost kapitalizma, da bi prilagodil produkcijo potrebam, in razredni boj so tisti činitelji, ki morajo privedi kapitalizem do pogina. Sicer bi to že navadno razmišljanje povedalo, ker ni na svetu absolutno nič večnega stalnega razun sveta samega, ki se pa tudi neprestano izpreminja. Staro misel grškega filozofa "Panta rei" — vse teče — je hrvaški pesnik Preradović izrazil z besedami: "Stalna na tom svijetu samo mijena jest"; podobno je povedal Simon Gregorčič v "Človeka nikar" in Aškere v "Jaz". Pri filozofih vseh narodov se ponavlja ta misel, in vse moderno naravoslovje jo potrjuje z dokazi brez števila. Sociologija s svojimi pomožnimi vedami kaže, kako se je pojavila primitivna družba, kako se je izpreminjala in izpreminjala tako, da se je prelevila v popolnoma novo družbo, in kako se je v novi zopet vršil proces izpreminjanja do popolne prekucije.

Odkod naj bi torej ravno kapitalizem dobil privilegij večnosti? Kako bi se mogel zakon razvoja, ki je veljaven za ves svet, zakon porajanja, življenja in smrti ustaviti ravno pred njegovimi durmi?

Ali taki argumenti seveda ne prepričajo zagovornikov kapitalizma. Vse, kar živi, ima v sebi nagon življenja; črv se brani smrti, če se more, kako da se je ne bi kapitalizem? Sicer pa ne gre za to, da prepričamo njega o njegovem neizogibnem poginu, ampak da dosežemo sami čim večjo jasnost.

Koncentracija kapitala je nedvomno činjenica in je za kapitalizem karakteristična. Njeno bistvo je v tem, da propadajo manjši posestniki, čim bolj raste moč velikih. Znaten kapital v rokah posameznega podjetnika, bodisi oseba ali družba, je v prvem začetku nevaren delavcem, ki jih izkorišča, da pridobiva iz njihovega dela čim večji profit. V tem stadiju mu skrajno izčrpavanje človeških moči ne dela prevelikih težav, ker delavstvo, še ne pozna prav položaja in sovražnika. Občinstvo nima povoda za nezadovoljnost s pojavom kapitalizma; da si pridobi konsumente, spravlja kapitalist blago čim ceneje na trg.

S tem izziva manjše podjetnike, preplašene vsled take konkurence, kateri niso materialno dorasli. Rešiti se je izkušajo z apeli na konsumente; pripovedujejo jim, da ni blago iz tovarn tako dobro kakor rokodelsko; zatekajo se k patriotizmu, šeč, narod je dolžan podpirati svoje ljudi proti tujeem.

Kadar to ne zaleže, se izkušajo organizirati v obrtnih asociacijah in zadrugah. Če so razmere ugodne in taka družba vztraja, tedaj se sama razvije v kapitalistično podjetje; v nasprotnih slučajih, ki so mnogo številnejši, jih ugonobi močnejša konkurenca, preden so se dovolj okrepili.

Polagoma, ali gotovo uničuje veliki kapitalizem malo podjetništvo. V industrijsko močno razvitih deželah so že popolnoma izginile nekatere stroke, ali pa so izpremenile svoj značaj. V Ameriki opaža ta proces lahko vsakdo brez posebnega znanja, če le odpre oči. Kje so tiste ponosni čevljarški mojstri, ki so znali pokazati človeku vrata če je prinesel čevlje radi novih podplatov, češ: "Kdor jih je naredil, naj jih pa tudi popravlja!" Sedaj je popravljenje če ne edini, pa vendar glavni opravek samostojnih čevljarjev, kupujejo se pa splošno tovarniški čevlji v prodajalnah. Krojači popravljajo, gladijo, čistijo, barvajo obleke; večasi bi bil krojaški mojster človeka grdo pogledal, če bi mu bil prinesel žensko bluzo, da jo osnaži.

Tudi s temi izpremembami pa ni malim obrtnikom zagotovljen trajen obstanek, zakaj že se pojavljajo velike električne popravilnice čevljev, kemične čistilnice oblek itd. v tovarniških rezmerah in izpodrivajo malim tla.

V drugih poklicih postajajo nekdanji samostojni obrtniki posredovalci kapitalističnih podjetij. Mesar v Ameriki prodaja meso, ki ga dobiva iz velikih kapitalističnih klavnice; izpremenil se je v kupca, v kapitalističnega agenta.

Delavec ni nobena občudovanja vredna božanska prikazen kar zato je delavec. Delavske zavesti mu je treba, potem šele je kaj vreden. Če je pa taka trapa, da sam podpira kapitalistični sistem — no tedaj je pa trapa.

E. V. Debs:

Delavci, združite se!

Najvažnejša stvar za delavca je priznanje razrednega boja. Vsak kapitalist, vsak kapitalistični list, vsak kapitalistični advokat in zagovornik sedanjega sistema vstraja, da v tej deželi ni nobenih razredov in nobenega razrednega boja. — Kaj je razredna zavest? Enostavno spoznanje dejstva od strani delavca, da so njegovi interesi identični z interesi vseh delavcev. Razredna zavest kaže potrebo aktivnosti delavskega razreda, bodisi na gospodarskem ali na političnem polju.

Kaj drži delavski razred v odvisnosti? Kje leže vzroki in kdo je odgovoren za njegovo izkoriščanje in za vse zlo, ki je s tem v vezi? Samo ena stvar je, in tej je ime **IGNORANCA**.

Delavski razred se še ni izučil, kako se je treba združevati in delati skupno. Relativno je v tej deželi le malo kapitalistov, med tem ko je delavcev nad 20 milijonov. Toda na en ali drug način je ta peščica kapitalistov in njihovih zagovornikov znala delavce vedno razdvajati, in tako dolgo, dokler bo delavstvo razdvojeno, bo ostalo vedno brezmočno..

Samo kadar se bo delavstvo enkrat izučilo — in učil se z bridkimi izkušnjami vsak dan in se bo še učilo združenja, in da bo tudi kot tako nastopalo zlasti na dan volitev, tedaj šele sme pričakovati dneva, ko mu zasije boljša bodočnost.

Delavski razred je vsepovsod v velikanski večini, v mestih, v okrajih, v državi — in vzlic temu se neče združiti. Delavci se družijo pod gotovimi pogoji v uniji in se za nekatere omejene reči bojujejo, to je res; toda to delavstvo se mora šele učiti, če hoče doseči kaj večjega in trajnega. Čas prihaja, ko se bo moralo delavstvo oprijeti ene velike — splošne delavske organizacije. **Združite se, delavci!**

Diktatura in Internacionala.

Morris Hillquit.

V slečem objavljamo govor sodruga Hillquita ki ga je imel na zadnji konvenciji socialistične stranke v New Yorku povodom poročila odseka za internacionalne odnose. Sodrugi Hillquit je bil predsednik tega odseka in stališče, ki ga je zastopal v pogledu mednarodnih odnosov, je tudi stališče ameriške socialistične stranke. V zadnji izdaji Proletarca smo priobčili članek "Odlok tretje Internacionalne" in za boljše razumevanje tega članka objavljamo času primeren Hillquitov govor, ki se glasi:

"Sodrugi, jaz mislim, da smo s tem problemom prišli na najvažnejši del naših razpravljanj. V tem času je najvažnejša naloga za socialiste vsega sveta najti primerno podlago za internacionalno organizacijo.

Na nesrečo nismo avtoritativno informirani o razmerah v socialističnem gibanju v Evropi. Med vojno, pa tudi precej časa po vojni, je bila naša dežela zelo odtrgana od ostalega sveta, zato smo dobili le malo, ali pa nič poročil o socialističnem gibanju

v inozemstvu. Sedaj dobivamo od časa do časa vsaj delne informacije, toda še vedno ne poznamo vseh faktov. Nadalje, razmere v inozemstvu so tako nestabilne, da kar je morda danes resnično, jutri že ne bo več resnično.

Če sklepamo na podlagi informacij, ki se jih je moglo dobiti iz najboljših virov, izgleda, da je situacija taka:

Na prvem mestu, stara Internacionala je razkopana. V stari socialistični Internacionali so bile združene faktično vse socialistične organizacije iz vseh krajev sveta. Mslim, da je bila to najkompaktnjša, organično najbolj zedinjena internacionalna organizacija na svetu. Razne socialistične stranke, ki so imele med seboj nasprotujoče tedence, so vse spadale v to Internacionalo.

Z izbruhom vojne so se diference med socialističnimi strankami v pogledu vojnih vprašanj akutnejše pojavile in sledil je širok razkol v Internacionali. Taka je sedanja situacija.

Karkoli je ostalo od stare Internacionalne — takoimenovane druge Internacionalne — je po številu nedvomno še velno najmočnejša. V nji so nemška večinska socialistična stranka, in vsaj za sedaj tudi angleška delavska stranka z milijoni svojih članov, social-demokratska stranka nemške Avstrije, češka socialistična stranka, nadalje poljska, finska, belgijska, nizozemska in socialistične stranke raznih drugih manjših držav.

Takoimenovana tretja Internacionala, to je, moskovska Internacionala, reprezentira, kakor smo že karakterizirali v našem poročilu, jedro—in nič več kot jedro nove Internacionalne. Ustanovila jo je ruska komunistična stranka s kooperacijo enakih strank iz tistih teritorijev, ki so prej spadali pod Rusijo in nekaterih manjših komunističnih strank iz sosednih držav; nekateri zastopniki inozemskih držav pa so se udeležili njenega kongresa ne da bi bili v to pooblaščenji od svojih organizacij.

Od tistega časa so se mnoge socialistične stranke iz zapadne Evrope, kakor tudi naša stranka, izrekle, da se nameravajo pridružiti tretji Internacionali. Med prvo omenjenimi so tudi socialistične stranke Norveške, Švice in Italije.

V kolikor je meni znano, te stranke do sedaj še niso imele prilike, da bi se udeležile razpravljanj o tej Internacionali. Naša stranka je v enaki poziciji. (Od časa, ko je Hillquit imel ta govor, se je že vršil kongres tretje Internacionalne. Op. ured.)

Po naši akciji o tej zadevi se je izvršilo precej dogodkov, ki so važni za razmere v socialistični Internacionali.

Nemška neodvisna socialistična stranka je sprejela resolucijo, ki iniciira akcijo za zблиžanje vseh socialistov, ki so ostali zvesti socializmu med vojno in po vojni, v eno Internacionalo, ki naj bi kooperirala z moskovsko Internacionalo. Ako se ji to ne posreči, se nemški neodvisni socialisti vseeno pridružijo tretji Internacionali. Voditelji nemških neodvisnih socialistov pa so dali razumeti, da mislijo oni s svojo akcijo zedinjenje, ne na temelju programa sprejetega v Moskvi, ampak na podlagi skup-

nega programa, ki bi bil sprejemljiv za vse stranke, vstevši nemško neodvisno socialistično stranko, francosko socialistično stranko pod vodstvom Longueta in drugih. Angleška neodvisna delavska stranka je nedavno zavzela približno enako stališče. Delavska stranka, ki je organizacija strokovnih unij, je še vedno na strani druge Internacionale, toda mnoga znamenja kažejo, da bo najbrže tudi ona prekinila zveze z njo.

To je fizična stran slike. Sedaj pa, kar se tiče moralne strani:

Druga Internacionala je tisto krilo socializma, ki je bilo krščeno z imenom "social patriotični," v katerega pripadajo stranke, ki so brezpogojno podpirale vlade med vojno in ki so po vojni v slučajih kooperirale s strankami srednjih slojev v vladah, kot n. pr. v Nemčiji, kjer so bili v kabinetu socialisti in nesocialisti, ali kot na Švedskem, kjer je skoro čisto socialistični kabinet pod nekako "buržvaznim" kraljem.

V tretjo skupino strank, ki še niso nikamor pridružene, spadajo francoska socialistična stranka pod vodstvom Longueta, neodvisna delavska stranka v Angliji, nemška neodvisna socialistična stranka in na približno enakem stališču se nahaja tudi naša socialistična stranka.

Sedaj, sodrugi, je potrebno, da razumejo našo pozicijo naši kakor tudi zunanji sodrugi, da potegnemo jasno črto naših odnošajev do sovjetske Rusije in ravno tako jasno črto naših odnošajev do tretje ali moskovske Internacionale. Mi smo vedno podpirali rusko sovjetsko vlado. Mi jo podpiramo danes. Naše simpatije so absolutno z Rusijo in upam, da bodo vedno ostale, kajti, naj se krsti rusko vlado kakorkoli, primerno ali neprimerno, vendar ostane fakt, da je to vlada ruskega delavstva, ker je to vlada, ki si prizadeva odpraviti vse znake kapitalizma in jo vsled tega preganjajo vse imperialistične, reakcionarne sile, kar jih je na površju te zemlje. Ker je Rusija protikapitalistična, se vojujejo proti nji vlade Amerike, Anglije in Francije in z istega vzroka podpiramo mi, socialisti, zastopniki delavstva, sovjetsko Rusijo v njenih bojih. Toda, sodrugi, to ne pomeni, da mi pri tem pozabljammo na razmere, ki nas obkrožajo, da bi slepo sprejemali vse formule, vse dogme, ki prihajajo iz sovjetske Rusije, kot svete, papeške dekrete. Na noben način! Zato, ker podpiramo borbo ruskega delavskega razreda, še ne pomeni, da mi sprejmemo za to deželo, ali za katerokoli drugo deželo, institucijo in forme, ki jih je zgodovinski razvoj skoval za Rusijo.

Potem, ko smo mi izrekli, da se nameravamo pridružiti tretji Internacionali, je eksekutiva moskovske Internacionale izdala manifest, datiran z dnem 1. septembra 1919, ki obravnava odnošaje te Internacionale do raznih socialističnih organizacij. Med drugim pravi, da se revolucionarni elementi v Franciji, Ameriki in Angliji v svojem približevanju h komunističnemu gibanju mnogokrat poslužujejo kooperacije z anarhističnimi in sindikalističnimi skupinami. Eksekutiva ruske komunistične stranke ta

pojavn najiskrenejše pozdravlja; omenja tudi našo I. W. W., ki po njenem mnenju vodi boj za sovjetski sistem v Zedinjenih državah. Nato izjavlja, "da je v sedanjem momentu potrebno priznanje boja za diktaturo proletarijata v formi sovjotov"; nadalje da je "zgodovina potegnila črto med revolucionarnim proletariatom in oportunisti in med komunisti in izdajalci socializma vseh kovov," kot: Kautsky v Nemčiji, Longuet v Franciji, neodvisna delavska stranka kot celota in ameriški sodrugi so omenjeni kot taki izdajalci, "ker nočejo voditi boja za sovjetsko moč proletarijata."

Kljub vsem mojim simpatijam do ruske sovjetske vlade, moram izjaviti, če smatram ta dokument za avtentičen, brezpogojen in avtoritativen, da za svojo osebo ne morem videti nobene poti ostati v stranki, ki bi sprejela tak universalen program. Pri pomniti moram, da jaz ne polagam temu dokumentu toliko važnosti, kot morda mislijo njegovi avtorji, da jo zasluži. Vem, kako se taki dokumenti sestavljajo. Verjetno je, da bi ga bile hladnejše glave v moskovski Internacionali pripravljene preklicati, ako bi prišlo do vprašanja za faktično, stvarno aplikacijo. Jaz vsaj mislim, da bi bilo tako, nimam pa nobene avtoritete za podajanje takih izjav.

Fraza "diktatura proletarijata" je prvič skoval Karl Marks leta 1875, ko je pisal kritično pismo glede gothovskega programa. Govoreč o "transformacijski" perijodi, je zatrjeval, da država v takem stanju "ne more biti nič drugega, kakor revolucionarna diktatura proletarijata." Pozneje je Engels izvajal, da je bila pariška komuna praktični vzgled take "diktature".

Kaj je bila pariška komuna? Zastopniki v pariško komuno so bili voljeni potom splošne volilne pravice, bila je pariški parlament, ki ni izključeval nobenega razreda od volilne pravice, in v katerem so bili zastopani socialisti vseh frakcij in celo tudi nesocialisti.

Kar sta Marks in Engels smatrala za diktaturo proletarijata, je politična, parlamentarna vlada večin proletarijata in jaz rečem, z vso prijaznostjo do naših ruskih sodrugov, da oni nimajo diktature proletarijata. Sovjetska vlada ni ne diktatura niti vlada proletarijata. To jo ne dela meni nič manj drago. Kadar pa govorimo od diktaturi, tedaj mislimo neodgovorno vlado neodgovornega diktatorja; ako ni to, tedaj ni diktatura.

Rusija ima popolnoma odgovorno vlado. Niti Lenin niti Trockij nista diktatorja. Oba sta bila izvoljena v svoje pozicije, torej se nista sama proglasila na pozicije moči. Oba sta lahko že jutri odpoklicana. Odpoklicana sta lahko od eksekutive vseruskega sovjeta; odpokliče jih lahko vseruski sovjet; odpoklicana sta lahko na razne druge načine. Rusija nima nobene institucije in nobenega uradnika, ki bi se ga ne moglo odpoklicati in vsi so odvisni od moralne podpore. Čemu potem nazivati rusko vlado diktaturo, če ni diktatura? Je pa nekoliko omejena demokracija, ki izključuje iz svojih vrst neproduktivne elemente, kakor je svoj čas demokracija Zedinjenih držav izključevala neposedu-

joče razrede. Ker ne vem, če so take omejitve volilne pravice v Rusiji potrebne ali nepotrebne, ne bom izrekal svoje sodbe. Ampak diktatura to ni. Niti ni vlada proletarijata; beseda "proletarijat" ima definitiven pomen in znači industrialno delavstvo, ki ne poseduje instrumentov produkcije. Vlada Rusije je vlada delavstva in kmetov, s kmeti v veliki večini.

Sodrug, ni mi zato, kaj je natečna tehnična forma sovjetske vlade. Ampak vlada je to ruskega delavskega ljudstva, ki je vedno opravičeno do podpore od naše stranke toliko časa, dokler se bori proti silam svetovnega kapitalizma.

Za nas pa je vprašanje, kakih potov naj se poslužujemo v bojih v našem gibanju in nobenega pravega vzroka ni, zakaj naj bi se mi oprijeli ideje "diktature proletarijata". Če to storimo, in če je pogoj za pridruženje, priznanje diktature proletarijata, tedaj moramo sprejeti tudi definicijo te besede—in kaj je ta definicija? Pomeni razoroženje, odvzetje pravic, izključenje buržvazije. V državah, ki imajo demokratične, parlamentarne tradicije, ni za socialiste prav nič primerno propagirati taka sredstva, kajti če bi to delali, tedaj bi s tem praktično rekli buržvaziji, našim demokratom in republikancem: "Gospodje, mi hočemo izrabiti volilno pravico, da pridemo v vaše parlamente; na en ali drug način hočemo priti do moči in kadar pride na površje, tedaj vas razorožimo, napravimo vas brezpravne, ker bo to potrebno za prehod v socializem"; in logični odgovor bi bil: "Dobro, ampak danes smo mi na krmilu vse javne sile, ki si jo hočete vi osvojiti in konsenkventno vas bomo mi razorožili in napravili brezpravne v našo obrambo."

Eno ali drugo, sodrug. Ali borba s fizičnimi sredstvi, ali se povrnemo nazaj na sredstvo barikad, ali pa se oprimemo taktike boja v politični demokraciji.

Če sprejmemo diktaturo proletarijata v smislu da uničimo, razorožimo in napravimo opozicijo brezpravno, potem se ne smemo pritoževati, če se vladajoči razred poslužuje proti nam istih metod, kakršne bi rabili proti njemu mi.

Socialistična stranka ni nikdar propagirala takih metod. Marksistični socializem jih ni nikdar odobral. Mi se ne moremo zavzeti zanje in raditega pravim, da v kolikor se tiče nas, ameriških socialistov, ne moremo pristopiti k tretji Internacionali, če je priznanje diktature proletarijata njena absolutna zahteva za pristop.

Zakaj vstrajamo ostati v tretji Internacionali? Ker spoznavamo, da reprezentira tretja Internacionala najboljši socialistični duh v sedanjem času. Njene formule so lahko zgrešene, toda neglede na to ima moskovska organizacija najboljše polje za reorganizacijo socialistične Internacionalne, pod pogojem, da ne bo ostala Internacionala vzhodnega ali azijskega socializma, ampak, da bo odprla vrata vsem revolucionarnim socialističnim organizacijam pod pogojem, da se bo držala pravil, ki so bila vedno vodilna v prvi in drugi Internacionali, pravila samoodločevanja v vseh zadevah taktike in metode

bojev. To samoodločevanje je treba strankam pustiti toliko časa, dokler ne kršijo načel in principov socialističnega programa in socialistične filozofije.

Take splošne organizacije, vštevši tretjo Internacionalo, pa ne bomo imeli, dokler bodo stranke, kot angleška neodvisna delavska stranka, francoska socialistična stranka in nemška neodvisna socialistična stranka, ostale zunaj. Kakor je po mojih mislih nemogoče ustvariti novo, krepko Internacionalo brez Rusije, ravno tako jo je nemogoče ustvariti brez Nemčije, Francije in Anglije.

Raditega je tu sugestija vašega odseka, da naj mi delujemo za ustanovitev večje Internacionalne na bazi tretje, in da se da naši eksekutivi in drugim odbornikom instrukcije, naj kooperirajo z drugimi strankami za ta cilj."

SEMINTJA.

MacSwiney, lord mayor mesta Kork na Irskem, vstraja na gladovnem štrajku že štirideset dni. Angleške oblasti ga imajo zaprtega v brixtonski ječi v Londonu vsled veleizdaje. MacSwiney se bori za osvoboditev Irske izpod britanske nadvlade, kar po angleških zakonih ni dovoljeno. Močna roka postavega je spravila za zidove Brixtona; edina hrana, ki jo uživa, so svete hostije in voda; ker je dober katoličan, je vsak dan obhajan. Hrane, ki mu jo daje uprava angleške ječe, se noče dotakniti; časopisje, ki je sovražno Angliji, prinaša o njegovem mučeništvu senzacionalna poročila.

Prijatelji Irske poročajo skozi zadnjih 14 dni, da MacSwiney umira. Sedaj je izdal odhodnico, polno pobožnih besedi, kako mu je Bog dal milost, da je še vedno pri življenju in opozarja angleško vlado, naj popravi, kar je zagrešila.

Borba Ircv za neodvisnost je v prvi vrsti borba katoličanov proti anglikanski cerkvi. Katoliški Irci se hočejo otresti vlade protestantovske Anglije; maše, romanja in molitve igrajo v tem boju veliko vlogo. Nekoliko zastarelo je že vse to, ampak za Irsko še ni zastarelo. Katolicizem je zanjo glavno vprašanje. Irci so boreci in ako bi se s tako vstrajnostjo bojevali za resnično osvoboditev, bi človeštvu mnogo koristili.

E. V. Debs, ki je upravi zvezine ječe v Atlanti poznan pod številko 9653, se je tudi boril za osvoboditev narodov. Razlika je le v tem, da se on bori za osvoboditev ljudstev izpod kapitalizma, zato mu meščansko časopisje ne posveča toliko prostora, kakor lord-mayorju mesta Kork. Prostituirano časopisje napada Debsa kot kakega zločinca, medtem, ko slavi MacSwineya. Irci so opravičeni do samoodločevanja kot narod. Svobodni pa ne bodo poprej, da se otresejo klerikalizma in se pridružijo boju socialističnega proletarijata za osvoboditev vsega človeštva izpod spon današnjega sistema izkoriščanja in zatiranja.

V Zedinjenih državah narašča brezposelnost. Polagoma, komaj vidno prihajamo v dobo, ko bi imel ameriški kapitalizem na razpolago zopet veliko industrijalno rezervno armado. Kapitalizmu je potrebna in ker je nekaj let ni imel, si jo hoče ustvariti. Kapitalistični sistem je sploh tak, da v normalnem stanju mora imeti velike rezerve industrijalnega delavstva. V interesu delavstva je, da odpravi negotovost vsakdanjega zaščitka, da se ubrani vedni nevarnosti, da izgubi delo, kadar se trustjanom poljubi. Zato bo milijone delavcev pri jesenskih volitvah glasovalo za številko 9653, ki bo na glasovnicah označena z imenom Eugene V. Debs.

Amerika je bogata dežela. Njeno narodno premoženje je ogromno, ki pa ni narodovo. Zato vidimo, kako prosjačijo pohabljeni po ulicah in raznih lokalih, vidimo revno stanje, v katerem žive stari in onemogli delavci, tajniki naših društev nam na sejah čitajo prošnje za podporo od izmozganih, tuberkuloznih očetov, unije apelirajo za pomoč svojim bolnim članom, o praznikih prireajo pojedine revnim ljudem razne dobrodelne organizacije, pa pride "neodvisen list za slovenske delavce v Ameriki", ki izhaja dvakrat na teden v Clevelandu za poneumnjevanje slovenskih delavcev, pa pravi, da v Ameriki vsega tega ni, kajti delavstvo je zavarovano že v 31 državah Unije.

Odškodninske postave so ena reč. Zavarovanje za starost in onemoglost je pa druga reč. Odškodninska postava pomeni, da je delavec, ki se ponesreči pri delu v privatnih podjetjih, opravičen do gotove svote podpore; ako se pri delu smrtno ponesreči, dobe njegovi sorodniki zopet eno gotovo svoto. V nekaterih državah, kjer so odškodninske postave v veljavi, se ceni delavčevo življenje več, v drugih manj. Ako se delavec pri delu ponesreči, dobi nekako podporo od družb, ne od države. Države le določijo, koliko mora znašati odškodnina. Morda je v državi Ohio drugače. Če delavec zbolí, mu družba ne plača nobene podpore, razun pri tistih podjetjih, ki imajo svoje zavarovalniške organizacije, v katere pa morajo delavci prispevati članarino. Kadar bo Amerika res nvedla delavsko zavarovalniško zavarovanje, da bodo delavci prejeli podporo kadar zbole in kadar postanejo vsled enega ali drugega vzroka za delo nezmožni, tedaj ne bo nobene potrebe več za podporne organizacije in ne za dobrodelne družbe. Vsaka dobrodelnost je za delavca poniževalna, kajti on je tisti, ki je ustvaril bogastvo Amerike. Nobena milosrčnost pa ni, ako morajo družbe plačati nekaj odškodnine tistim delavcem, ki so se ponesrečili ZA INTERESE NJENIH PODJETIJ.

Kadar čitate o ogromnih dobičkih ene ali druge korporacije, tedaj se je dobro spomniti, da se v Zedinjenih državah vsako leto povprečno smrtno ponesreči 105,000 ljudi in 11,037,000 se jih poškoduje. Večina teh ponesrečb in smrtnih slučajev se dogaja v industriji.

Delavec kot oseba ni privatna lastnina, zato se na njegovo osebno varnost ne pazi tako, kot bi se lahko. Za varnost živali je bolje preskrbljeno, kakor se tudi posveča vso mogočo pažnjo drugi privatni lastnini. Mnogo se je že storilo za osebno varnost človeka in tudi v industriji se je zadnja leta uvedlo mnogo varnostnih odredb in naprav. Ampak do resnične varnosti smo še daleč, ki pride šele z uvedbo socialističnega družabnega reda. Ponesrečbe ne bodo nikdar popolnoma odpravljene; omejile pa se bodo do skrajnosti, kadar delavec ne bo več delal za dobiček privatniku, ampak le v prid sebi in celokupni družbi.

Od sedanjih većin v legislaturah raznih držav se ne more pričakovati takih zavarovalniških zakonov, ki bi bili res v interesu delavstva. Večinoma so prikrojeni tako, da se z njimi varuje interese korporacij. Kdor ne verjame, naj vpraša tiste naše delavce, ki so morali v večji meri okušati dobrote odškodninskih postav.

"Justice to all." je gleslo clevelandskega dotednika—ampak to geslo je le na papirju. Delavstvo ki veruje v enake pravice za vse, se ne oklepa "neodvisnih" delavskih listov. Neodvisnosti ni. Na svetu sta dva glavna tabora in vsakdo je v enem ali v drugem. Tisti, ki so indiferentni, so indirektno podporniki tabora, ki izkorišča ljudstvo in ga drži v odvisnosti od tistih, ki se rede od sadov njegovega dela. Razredi so tukaj in ker so—imamo konsekvntno tudi razredne interese. Vsled teh interesov se blokira Rusijo, vsled njih imamo v Ameriki in vseh drugih kontinentih stavke, radi interesov posedujočega razreda se vojne še vedno nadaljujejo in se bodo nadaljevale.

Nekoč ne bo razredov, pa tudi "neodvisnih" časnikarskih prostitutk ne bo več. Kakor je vse na svetu plod razmer, tako je plod teh razmer tudi prodano časopisje. S socialistično družbo bodo odpravljene vzroki, ki so v današnjem sistemu odgovorni za prostitucijo.

IZKLJČENI SOCIALISTIČNI ZASTOPNIKI NEW-YORŠKE POSTAVODAJE PONOVO IZVOLJENI.

V New Yorku so bili de 15. septembra ponovno izvoljeni vsi iz newyorške postavodaje odslovljeni socialisti. Kakor je većini čitateljev Proletarca znano, je newyorška postavodaja, načelu ji njen predsednik Swéet, izključila vseh pet socialističnih zastopnikov ki so bili obdolženi nelojalnosti deželi, ko je bila v vojni. 15. septembra so se vršile za ta mesta nadopolnilne volitve, pri katerih sta se demokratska in republikanska stranke združili z namenom, da združeni poraziti socialistične kandidate. Toda vzklic vsem naporom so socialisti zmagali z lepo većino. Izključeni iz postavodaje in ponovno izvoljeni so Samuel Orr, Louis Wladmann, Charles Solomn, August Claesens in A. De Witt.

V SENCI SMRTI.

Ivan Molek.

Delavcu Petru Pezdircu je umrla žena.

Hitro jo je stisnilo. Pred enim tednom je še bila zdrava. Prišel je zdravnik in povedal, da ima influenco, kateri se pridružuje pljučnica. Peter se je ustrašil. Kaj naj stori? Sama sta. Bolnica potrebuje dobro postrežbo. Pustil je delo ter stregel ženi ter bdel pri njej dve noči. To ga je izmučilo. Treba je pomoči. Tedaj se je spomnil njenih sorodnikov, katerih je bila cela jata: dve sestri, dve teti, bratje in mnogo drugih. Res je, da ga mrzijo, ker je socialist in ker se je civilno poročil. Ženo so vedno pikali, zakaj ne hodi v cerkev in čemu nima vsaj ene nabožne podobe v hiši. Na vse to se je spomnil Pezdirc, ali ni ga oviralo; ona je nevarno bolna in sorodniki vendar niso taki, da je ne obiskali. Toda zmotil se je. Starejša sestra mu je sporočila, da je sama nekaj bolna, druga se je pa izgovarjala, da je preveč trudna od vsakdanjega dela. Teti sta se pa sploh potuhnili in nista dali glasu od sebe.

Njegov prijatelj Strnič se je začudil, ko je Peter potrkal pozno zvečer in stopil v hišo s skrbjo na obrazu. Povedal je, da ni spal že štiri dni in noči. Žena je v slabem položaju. Ali ne bi Strničeva soproga stopila malo k njej? Saj ne prosi zastonj; rad plača vse.

Prijatelj Strnič in njegova soproga sta se spogledala. Pezdirc je razumel in pojasnil, kaj je z njenimi sorodniki. Nihče noče blizu, ker se boje, da se nalezejo bolezn. Sestri se sicer izgovarjata s tem in onim, ali on ne verjame. Tako je s sorodniki. Zdaj se obrača na sodruge in prijatelje. Stalne postrežnice ne more dobiti za noben denar.

Ni prišel zastonj. Strničevka je šla z njim in stregla bolnici ter bdel pri njej do polnoči. Drugi dan jo je zopet obiskala. Tretji dan tudi. Četrtega dne popoldne je pa Pezdirc pritekkel k Strniču skoraj brez sape ter se zgrudil na stol. Žena mu je umrla.

Strničevka, ki je bila sama z otroci doma, ga je tolažila, ali revež se ni mogel umiriti. Jokal je kot otrok.

Zvečer je stopila Strničevka v hišo žalosti. Misli je, da dobi Petra samega z mrtvo ženo, toda ko je odprla vrata, je bila presenečena. Kuhinja je bila polna žensk in moških, njej tujih obrazov. Nekaj so se pričekali, ali ob njenem prihodu so vsi umolknil in jo srepo gledali. Peter je sedel v kotu pri oknu z mokrimi in rdeče obrobljenimi očmi; vedel se je, kakor da se ne briga za nikogar.

Ko je opazil Strničevko, se mu je zjasnil obraz. "Prav, da si prišla. Pogrebnik je pri njej v sprednji sobi. Rad bi, da mu katera ženska pomaga pri oblačenju, a nihče noče."

"Dobro, bom pa jaz pomagala," odvrne Strničevka in odide v sprednjo sobo. Sledilo ji je deset parov oči, dokler se niso zaprla vrata za njo. Prepir v kuhinji se je nadaljeval.

Eno uro pozneje je pokojnica ležala v krsti. Na sebi je imela lepo belo obleko, koža na obrazu je bila belordečkasta vsled kemične infuzije in gosti lasje so bili umetno poviti. Poteza na ustnicah je držala na nežen smehljaj in zdelo se je, da spi in sanja prijeten sen.

Pogrebnik odpre vrata in pove navzočim, da je mrlič v redu. Glave v kuhinji so se nagnile in vprašujoči pogledi so romali od obraza do obraza. Peter v kotu se zgane in dvigne objokane oči, iz katerih je švignil blisk jeze.

"No, ali se še bojite? Ne bojte se, bolezen je tudi umrla z njo. Zakaj se pa ona nič ne boji?"

Pokazal je na Strničevko, ki je urejevala vence okrog krste.

Družba je mučno molčala. Peter je prezirljivo zrl na to družbo, na njene sorodnike in sorodnice, ki so se privlekle šele tedaj, ko jih ni več potreboval.

Polagoma se je zbor okorajžil in drug za drugim so stopali v sprednjo sobo in obstopili mrtvo ženo. Molče so jo gledali nekaj hipov, potem pa je starejša sestra zagnala tuleč jok in njej so sledile ostale ženske v mešanih glasovih. Mlajša sestra se je vrgla na krsto tako nerodno, da je z roko zadela ob mrličev obraz, ki je takoj izgubil umetno narejeno smehljajočo potezo. Pogrebniku to ni bilo všeč. Stopil je k Pezdircu.

"Recite ženskam, da se ne dotikajo trupla, dokler se ne ohladi in strdi."

Potrebno jokanje se je kmalu poglelo v ihtenje. Medtem je teta gledala v okno in si naglo obrišala oči.

"Poglej, Ana, te zavese na oknih so pa še nove."

Ana se je pa bolj zanimala za klobuk pokojnice, ki ga je ugledala na mizici v sosedni sobi, katere vrata so bila odprta. To je Petra še bolj pogrelo.

"Povejte mi, zakaj ste prišli? Dokler je bila živa, se niste upali blizu, kaj vas je zdaj treba? Nikar ne glejte na zavese na oknih in obleke pokojnice. Niti za pol centa vrednosti ne odnesete iz te hiše."

"Nikar se ne jezi, Peter," se oglasi nekdo, "saj vendar veš da pogreb mora biti kot se spodobi. Ali pojdeš sam za pogrebom?"

"Da — sam! Sam sem živel z njo, brez vas in lahko grem sam."

Pogrebnik stopi k Petru.

"Glede mrtvaškega voza se še nisva dogovorila. Ali želite voz s križem ali brez križa?"

"S križem, to se razume!" poseže brž vmes teta in se postavi pred pogrebника in upre roki v bok.

Pezdirc plane pokonci.

"Tukaj sem jaz gospodar. Na vozu ne bo križa!" —

"In pogreb ne bo cerkven?"

"Ne!"

V sobi nastane vrišč. Brez križa, brez duhovna in na neblagoslovljenem pokopališču! — Sorodniki so večina! Kaj je soprog? On je sam — in mora se podati. On ni gospodar trupla! Žena je bila njegova, dokler je bila živa, a zdaj ni več. Oni, sorodniki, bodo odločili, kakšen mora biti pogreb.

Prepir bi bil morda trajal brez konca, da ni posređoval pogrebnik, ki je povedal, da je pravica na strani soproga, ne pa sorodnikov. Peter je oskrbel pogreb, naročil grob in plačal bo stroške, zato mora veljati njegova beseda.

Sorodniki so povsili glave.

“Dobro, če je tako, pa jo sam pokoplji! Nas ne bo zraven . . .”

“Da, mi bomo doma. Te bo že sram, ko jo pokoplješ po pasje!”

Sorodniki so odšli in Peter se je nasmehnil — prvič v osmih dnevih.

Njegova žena v krsti se je tudi smehljala . . .

UTRINKI.

Stavka železniških delavcev je končana. Trajala je skoro od časa, ko so bile železnice vrnjene “lastnikom”. Železniški promet je bil ves ta čas silno desorganiziran, škoda pa plača vlada, ki je garantirala gotove dohodke za obrestovanje kapitala, vloženega v železnice. Svoto, ki jo je morala plačati vlada železnicam, je ogromna, ampak to ne zanima ljudstva. Ljudstvo ni niti zmožno razumeti, da je te milijone plačalo železniškim magnatom iz svojega žepa.

Svoječasno je bilo poročano, da so železniški baroni hoteli stavko ob času, ko je bila v veljavi vladna garancija za pokrivanje izgube in za gotove odstotke dobička na vložen kapital. Na ta način je plačala izgubo, ki so jo imele železnice za časa stavke, vlada, ali bolje, vse ljudstvo Zedinjenih držav. Železničarski štrajk niso vodile legalne unije, takozvane bratovščine železničarjev, ampak štrajkarji so si ustanovili “uporne unije”; med štrajkarji in “legalnimi železničarskimi unijami je trajal radi te nelegalnosti boj in od vsega začetka je bilo jasno, da bo stavka izgubljena. Sploh to ni bila stavka v pravem pomenu besede, kajti stavka na železnicah ni dovoljena, ker smo še vedno v vojnem stanju in so v veljavi še vsi vojni zakoni, med njimi tudi ta, ki prepoveduje štrajke na železnicah, premogovnikih itd. Železničarji so šli le na “počitnice”, ki so trajale več mesecev. Predložili so svoje zahteve železniškim ravnateljem, ki pa se niso ozirali nanje, ampak so sklenili vršiti boj za poraz delavstva na stroške ljudstva te države. Zrahljali so unije železničarjev, “legalne” in “nelegalne”, spravili ves promet v občutno krizo, ampak dosegli so svoj namen—poraz štrajkujočega delavstva na železnicah. Ravnatelji izjavljajo, da mnogo delavcev, ki so bili v štrajku aktivni, ne bodo več sprejeli v delo. Drugi bodo morali sprejeti tista dela, ki jih imajo družbe na razpolago in pričeti kot novi uslužbenci. Ameriško delavstvo doživlja poraz za porazom, ker se boji socializma in se drži stare taktike preživelega konservatizma ameriških delavskih unij.

Kaj je politična sila? Politična sila prihaja od ljudske volje, izražene na volilni dan za kandidate, ki jih postavljajo politične stranke. Stranka, ki dobi pri volitvah največ glasov, dobi tudi največ po-

stavodajalcev v kongres, v senat in v državne in mestne postavodaje. Ti izvoljenci so voditelji v sega javnega življenja. Kapitalisti vedo to, pa si vedno prizadevajo, da postavijo za kandidate pri volitvah svoje ljudi, katere s pomočjo nezavedne mase tudi vedno izvolijo. Ali se je potem čuditi, da so vsi zakoni taki, da gredo v prilog kapitalističnemu sistemu?

Kadar se bo začelo delavstvo zavedati, da daje svoje glasove strankam, katerih pravi gospodarji so kapitalisti — tisti, ki jih v tovarnah in vsepovsod izkoriščajo, tedaj bodo delavei oddali svoje glasove za svoje kandidate — za kandidate Socialistične stranke. In ko se to zgodi, pride šele delavstvo do svoje veljave, ker bodo njihovi izvoljenci delali take zakone, ki gredo v prilog delavskemu razredu, ki vstvarja in producira. Kdor glasuje pri volitvah za socialistične kandidate, glasuje sam za se, za svojo industrialno osvoboditev; tisti pa, ki glasuje za demokratično in republikansko stranko, glasuje za svojo industrialno sužnost in hlapčevstvo.

Usojeno je, da ima vsak narod svoje časnikarske klovne — in slovenski narod v Ameriki ima takega časnikarskega klovna v osebi urednika “Ameriške Domovine” v Clevelandu, kjer prevrača svoje kozolec vsak teden dvakrat.

Zadnjič je napravil tale časnikarski “stunt”: Rumunski kralj Hohenzollern je sorodnik Marksa! Ta “stunt” nam je zaprl skoraj sapo; kajti da prihaja Marks iz hiše Hohenzollernov, tega res nismo vedeli in z nami vred ne ve o tem nobena socialistična biblioteka. Mr. Pirc si lahko domišlja, da je odkril s tem veliko zgodovinsko tajnost, ki jo ni bil vstanu odkriti pred njim noben drug časniški klov, in če bo v svoji iznajdljivosti tako napredoval, lahko prekosi celo dr. Cooka, ki trdi da je “odkril” Severni tečaj.

KAKO JE MUŽIK ODSTRANIL KAMEN.

L. N. Tolstoj.

V nekem mestu je na trgu ležal ogromen kamen, ki je jemal mnogo prostora in oviral vožnjo po mestu. Poklicali so inženirje. Prvi je dejal, da je treba razdejati kamen s smodnikom na male kose in jih odpeljati, kar da bo veljalo 8000 rubljev. Drugi je pravil, da se mora podtakniti pod kamen velik valjni voz in na njem odpeljati cel kamen; to da bo veljalo 6000 rubljev.

Neki mužik, ki je bil poslušal, je vzkliknil: “Za 1000 rubljev odstranim kamen jaz.”

Vprašali so ga, kako stori to.

Mužik je odgovoril: “Poleg kamna izkopljem veliko jamo; prst razmečem po trgu, kamen zvalim v jamo, in z zemljo izravnam prostor.”

Mužik je to izvršil, pa so mu dali 1000 rubljev, in še 1000 povrh za modro misel.

Maksim Gorki:

HUDIČEVI SPREHODI.

Prvi sprehod.

V jeseni, v turobnem času, ko vse vene in odmir, ni lahko življenje.

Sivi dnevi, solzeče se nebo brez solnca, temne noči, grozno tulenje vetra, jesenske sence, goste in črne — vse to žene do človeka črne oblake, polne motnih misli, in v njegovi duši vstaja tajinstvena groza pred življenjem, v katerem ni stalnosti in je vse tako minljivo: poraja se, razkraja se, umre . . . Čemu? V kakšen smoter?

Včasih odrekajo moči, da bi se boril proti tmuni onih misli, ki prevladujejo v pozni jeseni dušo. Zato naj jim vsak, ki je bil čim urneje preživel njihovo gorjupost, pogumno stopi nasproti. To je edina pot, po kateri človek skozi mešanico skrbi in dvoma prispe na trdna tla samozavesti.

Ali ta pot je tudi trudapolna; vodi skozi trnje, ki ranijo živce in sree do krvi. In na tej poti nas dosledno pričakuje — hudič. To je namreč oni hudič, ki nam je izmed vseh hudičev najbolj znan kot najpomembnejši. Da ga poznamo, se moramo zahvaliti velikemu Goetheju.

O tem hudiču hočem zdaj pripovedovati.

Hudič se je dolgočasil. Prepameten je, da bi se vedno smejal, ker on ve, da se pojavijo v življenju prikazni, o katerih se niti hudič ne upa smejati, Tako na primer ni še nikdar taknil z ostrim nožem svoje ironije veličanstvenega dejstva lastnega obstoja. V resnici je ta, pri nas tako priljubljen hudič bolj nesramen, nego li pameten, in če bi ga ostreje opazovali, bi zasledili, da se tudi on, kakor mi, večji del svojega življenja trapi z malenkostimi. Ali pustimo to — saj nismo otroci, ki razbijejo svoje najlepše igračke, da bi preiskali, kaj je pravzaprav skrito v njihovi notranjščini.

Nekoč v viharni jesenski noči je blodil hudič po pokopališču med grobovi. Bilo mu je dolgčas, zato je rahlo požvižgoval pred se, gledal krog sebe ter iskal kakšno zabavo.

In veter je ponavljal pesem, s tem da je tuleč potegnil preko grobov med črnimi križi. Preko neba so se počasi vlekli težki jesenski oblaki ter z mrzlimi solzami rosili ozka bivališča preminulih. Revna pokopališčna drevesa so prestrašena ječala pod sunki vetra ter dvigala gole veje proti nemim, črnim oblakom, kakor da bi prosila pomoči. Včasih je bičal veter drevesne veje na način, da so udarjale ob križe, in tedaj se je na pokopališču pojavilo grozopolno šumenje.

Hudič pa je žvižgal in si mislil:

“Radoveden sem res, kako se kaj počutijo mrliči ob takem vremenu. Vlaga gotovo prodira tja dol do njih, in dasi so po svoji smrti za vedno obvarovani trganja, vendar mora biti neprijetno! . . . Nu, morda se izplača, da pokličem enega izmed njih ter se pogovorim z njim. To me bo gotovo raztreslo . . .

morda tudi njega . . . Torej pokličem enega iz groba! — Tu nekje so pokopali nekega meni znanega pisatelja. Ko je še živel, obiskoval sem ga često. Zakaj bi sedaj ne obnovil znanstva? Vsi ljudje tega poklica so tako polni zahtev . . . Videti hočem, ali jih grob zadovolji! Torej kje je nagrobni pomnik?”

In hudič, ki baje vse zna, je moral precej časa bloditi po pokopališču, predno je odkril pisateljev grob.

“Ej, čujte malo!” je vpil ter s kremplji potrkal ob težek kamen, ki je tlačil njegovega znanca, “vstanite vendar!”

“Čemu?” se začuje votel podzemski glas.

“Rabimo vas.”

“Jaz ne vstanem!”

“Zakaj vendar ne?”

“Ker . . . Kdo pa ste vi?”

“Saj me vendar poznate.”

“Cenzor morda?”

“Ha, ha, ha! Ne!”

“Orožnik mogoče?”

“Ne, ne!”

“Morebiti celo kakšen kritik?”

“Jaz sem — hudič.”

“A tako! Takoj prilezem ven.”

Kamen na grobu se je nagnil na stran, zemlja se je dvignila in iz nje se prikaže okostje. Bilo je povsem navadno okostje, kakor so ona, ob katerih se uče dijaki anatomije spoznavati kosti, z razliko samo, da je bilo umazano in z žicami ni bilo zvezano. V praznih očesnih votlinah se je blestela mesto očij modrikasta, fosforiscirajoča svetloba. Zlezal je iz zemlje ter otrsela kosti, da se očisti ob njih viseče zemlje. Suhe kosti so klopotala in črepinja se obrne navzgor; s svojim modrikastim, mrzlim pogledom gleda v temno, oblačno nebo.

“Na zdravje!” reče hudič.

“Ne morem . . .” odgovori pisatelj. Govoril je tiho in njegov glas je zvenel tako čudno; bil je komaj slišen škripajoč šum dveh kosti, drgnjenih druga ob drugo.

“Oprostite moj pozdrav!” reče hudič s prijaznim izrazom.

“To nič ne de . . . Vendar bi rad vedel, zakaj ste me motili?”

“Predlagati sem vam hotel, da greva na sprehod. Drugega nič.”

“Ah — ah! Z veseljem pojdem z vami, dasi je vreme naravnost ostudno.”

“Menim, da se ne bojite premraženja?” vpraša hudič.

“Oj, nikakor; jaz sem se že v življenju dovolj premrazil.”

“Da, spomnim se. Umrli ste mraza ves trd.”

“In kako! . . . Skozi vse življenje so poskušali, da me ohlade.”

Šla sta skupaj po ozki poti med grobovi in križi. Iz pisateljevih oči sta sijala dva modrikasta žarka, ki sta padala na zemljo in razsvetljevala hudiču pot . . . Tenek dež je rosil na potnika, in veter je nemoteno pihal skozi gola rebra pisatelja, skozi prsa, v katerih ni bilo več srea.

“Greva v mesto?” vpraša hudiča.

“Kaj vas tam pravzaprav zanima?”

“Življenje, dragi gospod!” izjavi pisatelj brezstrastno.

“Baaa! Ima li to za vas še kakšno vrednost?”

“In kako!”

“Ali zakaj pa?”

“Nu, kako bi vam dejal? Človek meri vse z merilom svojih naporov... In če je čisto priprost kamen privlekel z vrha Arata, potem mu je ta kamen več negoli dragocenost...”

“Ti bedno bitje!” se zasmeje hudič.

“Ali tudi srečno bitje!” odvrne mrzlo pisatelj. Hudič skomizgne z ramama.

Stopila sta že skozi pokopališčna vrata; pred njima je ležala cesta: dve vrsti hiš, med njima gosta tmina, v kateri so brleče svetiljke le še bolj pričale o pomanjkanju luči na zemlji.

“Recite mi vendar,” spregovori hudič po kratkem odmoru, “kako vam kaj ugaja v grobu?”

“Zdaj, ko sem se navadil, ni slabo — zelo mirno je. Ali začetkoma, veste je bilo sila neznosno. Neki bebec, ki je zabil žeblje v mojo krsto, mi je — res ne vem zakaj — zabil en žebelj tudi v glavo. To je sicer malenkost, ali neprijetno je. Jaz sem skoro domneval, da je to neka vrsta zlobnega simbolizma. Moji možgani namreč naj bi se ranili, ravno oni organ, s pomočjo katerega sem jaz sam ljudi na katerikoli način pokvarjeval. Potem so prilezli črvi. Ti so me, vrag jih vzemi, strašansko počasi žrli.”

“Nu,” reče hudič, “tega jim vendar ne zamerimo. Z žolčem prepojeno telo je malo okusna jed!”

“Koliko pa je bilo telesa na meni? Nič kot sama kost in koža!” odvrne pisatelj.

“In vendar kaj takega požreti, je prej neprijetna dolžnost, negoli veselje... Vidite n. pr. založnike požro črvi hitro in z veseljem.”

“To je razumljivo, ti morajo biti zelo okusni...”

“Nu, in kako je jeseni v grobu; mokrotno?” vpraša hudič.

“Da, nekoliko vlažno... ali temu se človek že privadi. Da povem resnico, me vznemirjajo največ gotovi bebeci, ki blodijo po pokopališču in pridejo tuintam tudi do mojega groba. Ne vem, koliko časa ležim v grobu; ker sem pač jaz in je vse krog mene nepremično, mi izgineva pojmo o času.”

“Nekaj čez štiri leta ležite v grobu, kmalu jih bo pet,” reče hudič.

“Tako? Torej vidite... Med tem časom so bile ob mojem grobu že tri osebe. Ti ljudje človeka le vznemirjajo; prekleti naj bodo. Eden njih, veste, je naravnost zanikal mojo eksistenco. Prišel je, bral napis na kamnu in dejal popolnoma prepričan: “Tak človek ni nikoli živel! Nikoli nisem bral kaj njegovega. Ali družinsko ime mi je zelo znano; za moje mladosti je namreč živel mož tega imena v naši ulici, ali bil je lastnik tajne zastavljalnice. — Kaj pravite k temu? Moja dela so se skozi šestnajst let tiskala v najbolj razširjenih listih, in še za časa mojega življenja so trikrat zbrali in izdali moja dela v posebnih zbirkah.”

“Po vaši smrti sta izšli dve izdaji,” mu sporoči hudič.

“Torej vidite! Pozneje sta prišli zopet dve osebi k grobu, in prva reče: “Ah, to je tisti!” — “Da, on sam,” reče druga. — “Nu ja, tudi njega so svoj čas brali.” — “Berejo se vsi.” — “Kaj je pravzaprav ta propovedoval v svojih delih?” — “Nu, navadno... ideje o lepem in dobrem... in vse drugo.” — “Da, da, spominjam se tudi jaz.” — “Njegov jezik je bil nekoliko okoren.” — “Oj, koliko takih leži v zemlji.” — “Da, ruska zemlja je bogata na talentih...” In odšla sta bedaka! Jaz dobro vem, da tople besede ne morejo dvigniti temperature v grobu, tudi ne hrepenim po tem!... Vendar je to žaljivo! Oj, s kakim veseljem bi bil ozmerjal ta dva.”

“Nu, vi bi gotovo temeljito zmerjali!” se je zasmejal hudič.

“Ne, to ravno ne; to je tako mučno, veste. Stojimo ob predvečerju dvajsetega stoletja, in da bi celo mrtvi pričeli zmerjati! Kakšen vtis bi to naredilo? In kaj bi k temu sklepčno dejali materijalisti?”

Hudiča je prevzel zopet dolgčas.

Ta pisatelj je za svojega življenja hotel biti “pri vseh porokah ženin in pri vseh pogrebih mrlič,” in tudi zdaj, ko je na njem vse odmrlo, živelo je še vedno njegovo častihlepje. Ali pa je posamezen človek kot tak za življenje tako važen? Glavna reč je pač večni duh, ki se v njem zreali. In samo temu duhu gre vse priznanje, vse oboževanje, ki se obrača do človeka. Kako dolgočasni in polni zahtev so ljudje... Že je hotel hudič predlagati pisatelju, naj se vrne v grob, kar se rodi v njegovi zlobni glavi nova misel.

Stala sta ravno na trgu, ki so ga krog in krog obdajala visoka, obsežna poslopja. Črno, mokro nebo se je skorodane spustilo na hišne strehe, ter si s turobnim očesom ogledovalo umazano zemljo.

“Čujte!” reče hudič ter se pisatelju udvorno prikloni, “ne bi li radi videli, kako živi vaša žena?”

“Odkrito povedano, res ne vem, jeli to hočem,” jeclja pisatelj.

“Tedaj ste res mrlič!” vzklikne glasno hudič, spodbujujoč pisatelja.

“Ne; kako?” — In pisatelj odločno zravna svoje okostje kvišku. “Jaz nimam nič proti temu; saj me tudi ne bo videla, in če bi me videla, me ne bo spoznala?”

“Gotovo!” zagotavlja hudič.

“Jaz to rečem, veste, kar ni nikoli marala, da sem dolgo izostal od doma,” razlaga pisatelj.

Stena neke hiše se je ta hip premaknila, ali je izginila, ali pa postala prozorna kakor steklo. Pisatelj je videl v notranjščino velikih soban; svetlo je bilo v njih, udobno, lepo...

“Krasna oprava!” je zaškripalo iz koščene ustne dupline pisatelja, “zelo lepa oprava! Ako bi bil živel v taki opravi, gotovo ne bi še umrl.”

“Tudi meni ugaja, da,” se smehlja hudič, “saj ni niti tako draga — jedva tisoč...”

(Dalje prihodnjič.)

Glasovi iz našega gibanja.

Cleveland, O. — Socialistično gibanje v Clevelandu se še ni povzpelo na tisto mesto, kot ga je vzemalo do leta 1919. Pred odstopom tujejezičnih socialističnih organizacij od soc. stranke, je bila duša vsega socialističnega gibanja v tem mestu okrajna organizacija, v katero so spadali vsi tukajšnji socialistični klubi. Zastopniki so se udeleževali njenih sej, ki so potem na sejah klubov poročali o sklepih okrožnih sej in dajali direktive za organizacijsko in propagatorično delo. Poznejši boji v stranki radi taktike in nesoglasij radi vojnih vprašanj so zadali tukajšnjemu gibanju težak udarec. Sledila so še pregajanja, provokacije in nasilja od strani takozvanih "lojalnih ligašev" proti delavstvu, nekatere sodruge so zaprli in tako je bilo več klubov in splošna organizacija skoro popolnoma uničena. Mnogo sodrugov se je vsled preganjanj oplašilo in so postali neaktivni.

Preje močna stranka je bila uničena in sedaj jo je treba graditi z nova. V zadnjem času se je zopet reorganizirala in zanjo se je pričelo zanimati tudi ameriško delavstvo. Težave pa imajo v tem, da jim primanjkuje dobrih agitatorjev in govornikov. Mnoge boljše moči, ki so bile preje aktivne v stranki, so še vedno pri komunistih.

Za vzgajanje delavstva je najvažnejše sredstvo socialistično časopisje, zato je na svoji zadnji seji sklenil naš klub prirediti kampanjo za pridobivanje naročnikov "Proletarcu", ki se je bo po možnosti udeležil vsak sodrug.

Sodrug, sedanja doba je važna in naša dolžnost je, da dobimo Proletarcu kar največ mogoče novih naročnikov in klubu čimveč novih članov. Ako bomo šli na delo vsi in ne samo nekateri, bo tudi uspeh zadovoljiv. Naj ne izostane nihče od te akcije!

Pred jesenskimi volitvami namerava prirediti naš klub kampanjski shod za socialistične kandidate. Kakor hitro bodo vse priprave gotove, bomo naznanili prostor in datum shoda. Da bo uspeh večji, pa naj sodrugji za shod že sedaj agitirajo.

Sodrugji, ponovno vam kličem: Vsi na delo!

Anton Grden, tajnik.

LaSalle, Ill. — V naši naselbini delujemo za predsedniško kampanje socialistične stranke in smo v ta namen poslali J. S. Z. že večjo svoto. Tudi agitacijo za razširjenje Proletarca med našim delavstvom smo poživali. Ampak z akcijo za reorganiziranje slovenskega socialističnega kluba še nismo uspeli. Dasiravno se o slovenski naselbini v tem mestu ne more trditi, da je kaka nazadnjaška trdnjava, je vendarle treba priznati dejstvo, da tukajšnje slovensko delavstvo sedaj nima še svoje politične postojanke-socialistične organizacije.

Potrebno je, da so delavci razredno zavedni. Ampak še mnogo važnejše je, da se kot taki organizirajo za obrambo svojih interesov. Posameznik kot tak ne šteje ničesar; kot član organizacije pomeni mnogo. Zato gre vsa socialistična propaganda za

ciljem, da se delavstvo kar najpopolnejše organizira in izobrazuje.

Sodrugji, ki ste že bili člani tukajšnjega socialističnega kluba, na vas apeliram, da se resnejše primete dela za ustanovitev socialistične organizacije. Apeliram tudi na vse tiste, ki se zavedajo važnosti boja za delavske interese potom organizacije, da se pridružijo tistim, ki žele našo naselbino postaviti na staro mesto v delavskem gibanju. Pustimo na strani izgovore. Organizirajmo se, da bomo potom kluba vodili vse delo v naši naselbini, ki se tiče socialističnega gibanja, J. S. Z. in njenega glasila. Naš boj bo potem olajšan in uspehi bodo večji. Ako pa bomo iskali samo izgovorov, jih bomo lahko vedno našli v vsakih razmerah, kluba pa ne bomo nikdar imeli. To ni prava taktika in če bi se vsi po nji ravnali, bi ne imeli socialistične stranke in njenih lokalnih postojank.

Slovenski delavci, vstopite v organizacijo socialističnega delavstva!

Vencel Obid.

Lukas Grosser, Iz Nokomis, Ill., piše, da se bo reorganiziral v kratkem tamkajšnji klub št. 128. V pismu, ki ga je pisal tajništvu J. S. Z. pravi, da se tamkajšno delavstvo prav pridno giblje in propagira z vso močjo za predsedniško kampanjo.

V državi Washington Socialistična stranka ne bo imela svojih kandidatov — ker se je strankina organizacija po prizadevanju komunistov v tej državi razkopala. Sedaj bi ti elementi radi pomagali Debsu, pa ne vedo kako. Nekateri pravijo, da bodo glasovali za Debsa na Farmer-Labor tiketu, ki ga ima ta stranka v tej državi (Kako bo to mogoče, nam ni znano.). Christensen, kandidat za predsedniško mesto na Farmer Labor party, jim ni prav nič poznan in se o njem tudi ne govori. Lena Morrow Lewis, ki se nahaja v državi Washington, je organizirala precej novih in reorganizirala nekaj starih socialističnih klubov. Kar so komunisti podrlji, morajo sedaj graditi socialisti z velikimi težkocami.

Zelo dobro obiskane javne shode imata po zapadu sodr. S. Stedman in W. H. Henry. V San Francisku, Calif., je govoril sodr. Stedman v Exposition Auditoriumu, kamor je prišlo nad 8.000 ljudi. Razpečalo se je mnogo kampanjske literature in nakolektalo nad \$1.600.

V Fresno Calif., je prišlo na shod nad 3.016 ljudi, in kolekta je znašala \$300.

V Los Angeles, Calif. so napolnili socialisti in drugi največje dvorano v mestu. Govorila sta Stedman in Evgen Wood, socialistični pisatelj. Nekaj dni pred Stedmanom in Woodom je govoril z istim uspehom v teh mestih sodr. Wm. Henry, član eksekutivne socialistične stranke.

Iz več naselbin so pisali tajništvu J. S. Z. po potrebne tiskovine za ustanovitev socialističnega kluba, tako n. pr. tudi iz Waukegan, Ill. in iz Lo-

raina, O. Upamo, da se v kratkem oglasijo tudi vse tiste večje jugoslovanske naselbine, ki še nimajo svojih socialističnih klubov. Sledite klicu našega predsedniškega kandidata E. V. Debsa, ki pravi: "V organizacijo!" Čitajte njegov članek, ki je priobčen na drugem mestu v tej številki.

Ameriška socialistična stranka vodi energično kampanjo za svoje kandidate. Vsak dan se vrše shodi pa raznih mestih Zedinjenih držav, razdajajo se letaki in brošure in socialističnim listom se nabirajo novi naročniki. Tajništvo stranke poroča, da je dobil njen tednik "The New Day" v zadnjih tednih na desetisoče novih naročnikov.

Kampanja J. S. Z. za predsedniške volitve prav nič ne zaostaja od njenih prejšnjih kampanj, pač pa jih še prekaša. V vse jugoslovanske naselbine se razpošiljajo kampanjski letaki, ki bodo letos dosegli večje število kot kdaj poprej. J. S. Z. kooptira pri tem delu s socialistično stranko in s pokrajinskimi organizacijami, da se pridobi socialističnim kandidatom čim večje število glasov in izobražuje delavstvo, da bo tudi po volitvah ostalo na strani socialistične stranke.

J. S. Z. ima v zalogi slike E. V. Debsa in v to se izpodtika gospod Pire v svoji Domovini. Vse, kar prodaja Pire, pomeni profit njegovemu žepu in če bi mogel obogateti s prodajo Washingtonovih in Lincolnovih slik, bi gotovo ne zamudil take prilike. Eventuelni dobiček od prodaje slik E. V. Debsa gre v kampanjski fond J. S. Z., ne pa v žep kakega posameznika, kakor je v navadi pri patrijotih Pirčevega kalibra. Pire agitira za demokrate, pa tudi za republikance, ako mu plačajo. Obe stranki imate na razpolago ogromne svote za kampanjo v neangleških listih in tudi na Pirea bo morda odpadlo nekaj stotakov, lahko tudi več. Njegov republikanizem ali pa demokratizem bo torej plačan, direktno iz kampanjskih blagajn demokratske, oziroma republikanske stranke, indirektno pa prispeva vse milijone, ki jih bodo izdale kapitalistične stranke v tej kampanji, delavstvo. Uradniki raznih korporacij prispevajo v kampanjske fonde starih strank ogromne svote; milijoni, ki jih bodo izdali v ta namen, so produkt dela v obratih teh korporacij, torej so delavci indirektni prispevatelji v kampanjske fonde strank, za katere se navdušuje Pirčeva Domovina. Zakaj bi delavstvo ne prispevalo tudi v agitačijski fond svoje stranke? Ker ni nobenega vzroka, zakaj ne bi, ker je v interesu delavstva samega, da podpira stranko, ki je njegovega in v kateri odločuje, jo tudi gmotno podpira, pa če je pobarvanim patrijotom to prav ali ne.

Širite glasilo slovenskega socialističnega delavstva, ki se že petnajsto leto bori za interese proletarijata, ki je bilo ves čas svojega obstanka vodnik vsega naprednega gibanja med jugoslovanskim delavstvom v tej deželi. Proletarec je jugoslovanskemu delavstvu tudi danes potreben kakor je bil ves

čas svojega obstanka. Pridobivajte mu novih naročnikov in s tem novih pristašev socializmu.

Slov. soc. klub št. 184, JSZ. v Lawrence, Pa., priredi v soboto večer dne 2. oktobra zabavni sestanek. Udeležite se ga vsi, ki se zanimate za socialistično gibanje. Program priredbe bo zabavni in agitatoričen.

Na znanje.

Nekateri sodrugi vprašujejo tajništvo J. S. Z., če je sodr. Joško Oven že nastopil svojo govorniško potovanje. Vsem tistim, ki se za to zanimajo bodi pojasnjeno, da sodr. Joško Oven še ni dospel v Chicago, kakor je poročal, da pride. Kadar pride, bo objavljeno v Proletarcu.

Tajništvo J. S. Z.

LISTU V PODORO.

Chisholm, Minn. — Po \$1: John Pakiž, Fred Vesel in Chas. Pogorelec; po 50c: M. Pakiž, Jos. Bavetz in John Rukovina, skupaj	\$4.50
Jenny Lind, Ark. — Socialistični klub št. 83, \$2; Frank Gorene, \$2.50; Frank Grile, \$1; po 50c: Frank Teropšič, Frank Jesenik, Frank Planovšek, John Kosmatin, John Spahieh, Jos. Sadar, in Mili Babnič; po 25c: Albin Babnič, John Matull, Jacob Bervar, Fr. Kline, Mrs. R. Sadar in Anton Kolbe, skupaj	10.50
Moon Run, Pa. — Po \$1: Tony Petrovič, Ivan Žerjav in Anton Košir; po 50c: Frank Groznik, Frank Maček, Ciril Keržič, Anton Svete, Jacob Škarel, Martin Kokal, Frank Zot in Jos. Petelin; po 25c: Tony Nagode in Frank Krajc, skupaj	7.50
LaSalle, Ill. — Po \$1: Frank Teršelič, S. N. D., — Matt Bergles in Frank Muller; po 50c: Jerrey Dergane, Anton Lovrač, Jos. Certalič, Frank Pirnat in Leo Zevnik; F. Bruder ml., 30c; F. Gregovič, 31c; po 25c: Veneel Obid, F. Zupančič, F. Gregorič, M. Zorko, Math Vogrič, F. E. Hoefflerle, August Hoefflerle, John Vogrič, Joe Klanšek, Anton Janko, Anton Meznarič, Joe Starič, Vinc. Klanšek, Joe Gergovič, Joe Brglez, Anton Udovič, Frank Streher, oJe Jurjevce, John Rogel, Martin Šetine, Pavla Berger, Jack Breje, Pavla Komarčar, Jack Ban, Joe Rogel, Leo Alper, Alois Rogel, Ignac Volk in John Bučar. (Nabiralec Veneel Obid in F. Merschak), skupaj	13.40
Cleveland, O. — Po \$1: Andrew Černe in Joe Likozar; Anton Ukovich, \$1.35; po 50c: John Peterko, Andrew Aubelj, Frank Znidaršič, Frank Opara, J. Verčenič, Anton Pošega, Frank Hallver, Frank Podboršek, Frank Kovšca, Louis Ule, B. M. Šolice in John Nagode; po 25c: N. H. in Joe Mekinda; N. N., 15c; skupaj	10.00
Park Hill, Pa. — Slov. dramatični klub	3.08
Lawrence, Pa. — Po \$1: Marko Tekavem, Tony Mrak, Tony Vozelj, Math Matko, Josep Zajec in John Terčelj; Louis Glaser, \$1.50; John Lamuth, \$2; Slov. Soc. klub št. 184; Lawrence, Pa., \$5.00; skupaj	14.50
Cleveland, O. — Po \$1: John Hočevar in Rudolf Božeglav; po 50c: M. Sorn, John Tanko, John Grum in John Kuhar; po 25c: Anton Rožar, Louis Straus, John Mivšek, Frank Rotar, Joseph Kražnik, Anton Jerman, Martin Jerančič, F. Glavan, neimenovan, Mikš Kuhar in Anton Janz, skupaj	6.75
Dubuque, Iowa. — A. J. Furlan	1.50
Glencoe, O. — Nace Žlembergar	1.00

Racine, Wis. — Joe Radelj, \$1; po 50c: J. Kaplan in Frank Yelene; po 25c: Matija Radelj, oTny Radelj, J. Straine, Joe Sušnik, B. Malmarič, Valentin Kremžar, Frank Teršelič, Joe Straine, Ahacij Gabriel, John Keber, John Widergar, Frank Žvokelj, (Louis Hudoklin, Ralph Bregar, Josip Kostanjevec, John Ozimec, John Šebenik, Frank Geršak, skupaj 6.50

Trommald, Minn. — Fank Lipar 1.00

Cleveland, O. — Vincenc Jurman 2.00

Ramsaytown, Pa. — Mathew Yurkovich 50

Skupaj \$82.73

Zadnji izkaz 308.86

Skupaj do 17. sept. \$391.59

FOND PREDSEDNIŠKE KAMPANJE J. S. Z. 1920.

VIII. Izkaz.

Detroit, Mich.: Zgubljena pola Jugosl. socialističnega kluba št. 210 srpske sekcije \$11.50; po \$1: S. Zimanja, J. Božičevič, E. Zateslo, A. S. Z., W. Olson, L. Pons, V. Perinae; po 50c: V. Belasich, H. Čuk, S. Zabrdasz, L. Todorovich, J. Kochun, M. Soresi, G. Sciacca, A. Steinberg. — \$22.50.

Hermine, Pa.: Jugosl. socialistični klub št. 69 — \$10.

Brooklyn, N. Y.: Dr. št. 140 SNPJ. \$10; posamezniki po \$1: F. Kramaršič, L. Muc, J. Jurkovich, G. Hodnik, M. Rauch, Z. Nikolich, J. Bohor, G. Jurkovich, Mary Lumber, J. Gerjavich; po 50c: J. Zdravich, A. Nakrst, F. Gostih, G. Rajšel, M. Lesar, M. Paugaretich, T. Jokovac, P. Klarich, A. Mavrovic, J. Bižal, M. Rauch, M. Schmoltz, M. Rauch, J. Valetich, M. Storek, M. Spila, L. Cedilnik, T. Miklich, H. Knez, F. Mrak, — \$30.00; odšteto za pošto 12c, je čistega — \$29.88.

Milwaukee, Wis.: Društ. Sloga št. 16 SNPJ \$20; po 50c: F. Perko, J. Osojnik; po 25c: J. Kunstelj in M. Kochar. — \$21.50.

Universal, Pa.: F. Podobnik \$2; J. Demshar in P. Kokal po \$1. — \$4.00.

Wick Haven, Pa.: Jugosl. socialistični klub št. 165 — \$5.00.

Arona, Pa.: Jno Tomajko \$2; po \$1: F. Golobich, M. Troha, H. L. Shivley, K. Karrotti, C. Spišek, P. Sablak, J. Kočevar, V. Hutter, M. Kollar, J. Grum, A. Steh, J. Okorn, V. Hutter; po 50c: J. Slavkousky, A. Kukulski, F. Kanz, M. Cvelbar, J. Gulaš; po 25c: A. Palička, M. Maszgalo, J. Bakun in F. Godina. — \$18.50.

Braddock, Pa.: Po \$1: A. Jurjevich, M. Čopič, J. Germ; po 50c: J. Boštjančič, J. Mule, J. Rum, M. Matichich, Evelin Gušich in Rozi Drašler; po 25c: F. Saje, F. Žefran, E. Bužik, F. Hreščak, L. Benčina, F. Archar, J. Regina, M. Knafele. — \$7.50.

Cleveland, O. — Dr. Naprej št. 5 SNPJ. \$10; A. Grden \$1.25; po \$1: V. Videgar, F. Bavdek, A. Brajdich, J. Slabe, F. Radelj, F. Mikša; po 50c: L. Zvihalik, M. Cvelbar, F. Černe, F. Bogolin, J. Filipčič, J. Likoser, F. Majeen, J. Medol, L. Medvedšček, J. Janesh, J. Zadnikar, A. Keržišnik, J. Poznik, T. Pohar; E. Skrinjar 50c; po 25c: J. Marinko, S. Strle, J. Modic, L. Kovačič, L. Gornik, F. Bukovec, P. Modic, J. Tomšič, A. Rudic, A. Zadnik, A. Duša, J. Mlakar, J. Turk, J. Rožane, F. Ogrin, J. Jesih, A. Duša, J. Francelj, J. Kepic, F. Tekauc, F. Istenich, A. Zagar, A. Darbas, F. Kovich, L. Zaitz, Mrs. Močnik, Ch. Rogelj, L. Kužnik. — \$33.65.

Youngstown, O.: Po \$1: V. Kopal, J. Danzig, J. Šinkovic in F. Kramar; po 50c: F. Gorshe, J. Videgar, J. Kozlečvar. — \$5.50.

Madrid, Iowa: Po \$1.25: P. Vujnovich in St. Vujnovich. — \$2.50.

Milwaukee, Wis. — I. Baranjai — \$2.00.

Glencoe, O.: J. Hribernik — \$1.00.

Hagevo, Pa.: M. Bajt \$5; po \$1: F. Intihar, L. Mihačič, A. Dolgan, A. Červ, M. Intihar, J. Hrsich, J. Dekleva, J. Racko, J. Semec in M. Bučan; G. Kovšča 50c. — \$15.50.

Forest City, Pa.: Po \$2: J. Murnich; po \$1: A. Puntar, J. Paušek, L. Zupanič in J. Gliha; po 50c: F. Geratelj, V. Lauričha, J. Benasutti, A. Čoš, J. Colja, Freak; po 25c: J. Korošec, F. Rupnik, A. Fine, M. Zidar, J. Bregar, L. Markel, A. Miklič, B. Zaura, A. Bever, J. Kovačič, J. Omahen, — \$12.40.

Brrezy Hill, Kans.: Po 50c: M. Felle, M. Južnik; po 25c: J. Arh, P. Kuntar, L. Kaluža, F. Kumar, J. Zadarni, F. Okorn, J. Sluga, A. Kurent, F. Gorše, K. Divjak, J. Galšek in L. Gošte; po 10c: Vida Podbevšk in J. Pikoll; J. Homec 30c. — \$4.50.

Skupaj v tem izkazu . . . . . \$ 195.93

V zadnjem izkazu dne 6. sept. 1,806.36

Skupaj do 21. septembra 1920 . . . . . \$2,002.29

Tajništvo J. S. Z.

NAROČNIKOM V DETROITU.

Ker se v Detroitu vse hišne številke spremenjene, prosimo naše naročnike, naj nam te spremembe sporoče, kakor hitro pridejo v veljavo. Obvestite nas potem dopisnice na kateri naznanite prejšnji in novi naslov, ali pa sporočite spremembo sodrugu L. Urbančiču, 250 Frederick Ave. — Upraništvo.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. **John Kresse, 396 4th Ave.**

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ. se vrši dne 11. septembra (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 424 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. **Organizator.**

SEJE KLUBA ŠT. 1, JSZ.

v Chicagi se vrše vsaki tretji petek v mesecu v dvorani SNPJ. na 2657 So. Lawndale Ave. Pridobivajte klubu novih članov in socializmu novih bojevnikov. — Poleg rednega dnevnega reda imamo na naših sejah tudi diskuzije o važnih dnevnih vprašanjih. Ako še niste član, vas bo poset ene naše seje prepričal o potrebi socialistične organizacije, postali boste član in prihajali redno k sejam, kakor naši drugi člani. **Organizator.**

Sodrugi, ojačite J. S. Z. Če hočemo voditi uspešno kampanjo za socialistično stranko, potrebujemo klube v vseh naselbinah, kjer žive jugoslovanski delavci. Čas za agitacijo je ugodan. Socializem je danes dnevno vprašanje in o njem se povsod diskurira. Razširite Proletarca, ki je najboljši agitatorično sredstvo za pridobivanje novih bojevnikov socializma.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštne, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

Pittsburgh, Pa. — Članstvu društva Združeni Slovan št. 56, SDPZ., naznanjam, da sem se preselil iz 5438 Dresden Alley na 5609 Wickliff St., Pittsburgh, Pa. — V vseh društvenih zadevah vpoštevajte v bodoče moj novi naslov. — Ob enem apeliram na članstvo tega društva, naj se rednejše udeležuje sej in plačuje assesment pravočasno. — Apeliram, da se polnoštevilno udeležite prihodnje seje, ki se vrši v nedeljo 3. oktobra. Poleg drugih važnih točk bo na dnevnem redu tudi diskuzija o naši prihodnji konvenciji. — Vsakdo naj pride na to sejo, da ne bo pozneje nepotrebnih debat.

Z bratskim pozdravom Joseph Dekleva, tajnik.

Bon Air, Pa. — V zadnjem imeniku so bile pomete v seznamu odbornikov našega društva Bonairski Slovenci, št. 79, SDPZ. — Odborniki so: Joseph

Hervath, predsednik, RD. 2, Johnstown, Pa.; Peter Bukovec, tajnik, RD. 2, Johnstown, Pa.; John Milavec, blagajnik, RD. 2, Johnstown, Pa. Seje se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. zjutraj v društvenih prostorih v Bon Airu, Pa. — Prejšnji tajnik je bil Anton Zalar, Box 131, Conemaugh, Pa. — Peter Bukovae, tajnik.

SPREMEMBE PRI DRUŠTVIH S. D. P. Z.

v mesecu avgustu 1920.

Štev.

1. Novo pristopili: Antonija Breznikar, 1179.
2. Suspendirani: Ivan Glavač, 8572; Jožef Tomažin, 3955.
3. Zopet sprejeti: Ljudmila Grgorič, 4498. Prestopili: Martin Breznikar, k št. 1.
4. Novo pristopili: Frank Dermojzes, 11771; Rozalia Dermojzes, 11770. Črtani: Matija Drobnič, 4500.
5. Novo pristopili: Ana Kikel, 11784. Črtani: Nikolaj Borapačič, 11395.
6. Novo pristopili: Marija Jenič, 11797. Umrli: Ivan Seršen, 2632.
9. Prestopili: Anton Močnik, 10500; Flora Močnik, 10508.
10. Zopet sprejeti: Jožef Kramer, 5359.
11. Suspendirani: Math Podrebarac, 4707.
13. Črtani: Anton Ferlin, 6065.
14. Zopet sprejeti: Ivan Kodrič, 785. Andrej Zorec, 1405.
18. Suspendirani: Marija Lekšan, 10572; Anton Remus, 10558; Jožef Ivančič, 10594.
21. Zopet sprejeti: Martin Oberžan, 9886; Vincenc Oberžan, 11353. Črtani: Peter Jenčič, 9882.
22. Zopet sprejeti: Ignac Turk, 1378; Ivan Urankar, 568; Ivan John, 572; Jožef Črtalič, 8195; Angela Črtalič, 11620.
23. Suspendirani: Jožef Gospodarič, 619; Luka Rožanc, 992; Jožef Zakrajšek, 3362; John Zupan, 7789; Gašper Jerman, 2572; Julius Povše, 4524; Fr. Sladič, 7795. Črtani: Jakob Gamšek, 9395.
26. Zopet sprejeti: Mihael Rebie, 11307. Prestopil: Iv. Kmetich, 2023; k št. 25.
27. Zopet sprejeti: Frank Homan, 1107.
29. Novo pristopili: Marija Posega.
30. Suspendirani: Ivan Železnik, 5879.
32. Črtani: Fr. Gaido, 11423; Fr. Mesojedec, 5375.
33. Zopet sprejeti: Iv. Povše, 9537.
37. Zopet sprejeti: Iv. Grbec, 3134; Ant. Kucec, 4824. Suspendirani: Fr. Ausec, 4068.
38. Novo pristopili: Jožef Straus, 11796. Prestopili: Fr. Bregar, 6112; k št. 47.
39. Novo pristopili: Jožef Banavac, 11905. Prestopili: Jožef Dekleva, 8397; k št. 107.
41. Novo pristopili: Fr. Jerab, 11798. Zopet sprejeti: Fr. Alejšnik, 9082; Aloj. Zore, 9070; Jožef Vodnjak, 3688. Suspendirani: Tedy Bodovinae, 11107; Jožef Cuvajda, 5711; Fr. Mesojedec, 11169; Marija Blatnik, 2162; Ivan Skerl, 9065; Andej Muae, 3124; Ant. Lindič, 3912; Franciška Sever, 3086; Nikolaj Bračeka, 9078; Krist Mestnik, 4014; Jurij Sever, 1953; Frank Kostelic, 1763; Franciška Tomažin, 9098; Ivan Perko, 9119. Črtani: Andrej Ule, 9058; Aloj. Gorenc, 9107.
42. Suspendirani: Evel Zorko, 9567; Frank Kristan, 716; Fr. Bakovič, 774; Rozalija Bakovič, 2585.
43. Suspendirani: Ivan Verhovec, 9134.
44. Umrli: Fr. Brezar, 5831.
45. Zopet sprejeti: Alojzij Jankovič, 4022.
47. Novo pristopili: Lazo Kantar, 11806. Suspendirani: Iv. Pelhan, 4494; Banica Pelhan, 6214; Valter Novish, 11387.

50. Suspendirani: Rudolf Blažin, 9283; Martin Zaputa, 9286; Karol Zaputa, 9298; Fr. Lipoglav, 9341; Črtani: Iv. Kepovš, 9222.
51. Zopet sprejeti: Jožef Razperger, 4274; Frank Založnik, 4400; Fr. Mavrar, 8975; Iv. Rugel, 9005; Angelo Cominjar, 9674; Marija Mervar, 9019; Matilda Rugel, 9025. Suspendirani: Mihael Lukner, 2069; Fr. Strehovec, 2327; Albert Marinič, 4526; Ant. Leskovec, 8983; Jožef Terškan, 9045; Ignac Russ, 9748; Leopold Korničnik, 11349; Iv. Trinko, 11566; Giolio Del Gandio, 11683. Črtani: Jožef Stefančič, 5529. Prestopili: Jožef Čermel, 11578; k šte. 156.
52. Novo pristopili: Ant. Osredkar, 11794; Marija Kržič, 11793.
53. Novo pristopili: Ivan Gorenc, 11804.
60. Suspendirani: Andrej Miklavčič, 4657. Jožef Klopčič, 56. Suspendirani: Ivan Marušič, 5316.
64. Zopet sprejeti: Fr. Šuster, 4254; Leo. Šuster, 11468. 8770. Črtani: Andrej Kovačič, 11229; Jožef Turk, 4234.
65. Zopet sprejeti: Frank Fonda, 9636.
66. Suspendirani: Ivan Schenk, 6216; Ludovik Schenk, 6215; Marija Schenk, 10474; Jožef Zviganst, 6140; Marija Zvingast, 5993; Jakob Čretnik, 10417; Marija Cretnik, 10431.
72. Novo pristopili: Jožef Pierzchala, 11800; Stanislaw Dzierwa, 11799.
73. Zopet sprejeti: Ant. Tomšič, 4864; Ant. Pjuzi, 4838.
74. Suspendirani: Ivan Menat, 11520.
79. Zopet sprejeti: Aloj. Jakobe, 4446; Marija Jakobe, 5410.
82. Suspendirani: Fr. Slapko, 1972; Marija Oresnik, 2862.
86. Prestopili: John Ocepek, 3182; k šte. 33.
87. Umrli: Jacob Laurič, 8167.
96. Suspendirani: Frank Zabukovec, 6447.
99. Suspendirani: Fr. Zabret, 11514.
100. Suspendirani: Ignac Blatnik, 6482; Franciška Blatnik, 6456; Jožef Kastelic, 11708. Prestopili: Ant. Zalar, 6579; Iv. Drašler, 6605; Fr. Susman, 6478; Fanie Susman, 6476; Marija Zalar, 6504; Julija Drašler, 6458.
107. Prestopili: Jakob Ceslavnik, 8531; k št. 5.
111. Prestopili: Ceril Svetlin, 6689; k šte. 51.
112. Suspendirani: Jernej Luzar, 10197; Franc Anton, 11365; Uršula Grom, 2871; Martin Mali, 10202; Josepina Luzar, (10216.
116. Prestopili: Ivan Fatur, 7598; k dr. šte. 51.
119. Umrli: Ivan Gross, 9724.
120. Suspendirani: Mihael Borič, 10771.
123. Zopet sprejeti: Jakob Pintar, 7748.
124. Suspendirani: Ivan Čikada, 9492.
125. Zopet sprejeti: Lourene Kaučič, 8275.
126. Zopet sprejeti: Anton Kužnik, 6956; Jožef Buja, 6840; Ant. Cnigoj, 6807; Jožef Sedej, 6862; Gregor Salamon, 9664. Suspendirani: Fr. Carman, 6959; Ignac Kocjaž, 6836; Iv. Dolšak, 6833; Jakob Grošel, 6833; Jožef Znidaršič, 6878.
131. Zopet sprejeti: Iv. Kastelic, 7865; Katarina Kostelic, 7860; Pavel Shaltz, 7901. Črtani: Iv. Turk, 11624.
132. Prestopili: Iv. Golob, 9452; Iv. Cah, 2336; Fr. Medvešek, 9460; Leo. Novak, 9456; Fr. Trobentar, 9480; Fr. Cah, 11775; k šte. 55. Fr. Jakoš, 9468; Fr. Trinkaus, 9461; Terezija Jakoš, 9464.
134. Novo pristopili: Franciška Keržič, 11795.
138. Prestopili: Fr. Moskan, 10916; k šte. 31.
39. Zopet sprejeti: Iv. Uran, 11263. Umrli: Pavel Strehar, 8029.
140. Zopet sprejeti: Jožef Može, 8472.
141. Prestopil: Kosmatin Podlesnik, 7432; k šte. 27.
142. Prestopil: Fr. Arčur, 9917; k dr. šte. 138.
143. Suspendirani: Matija Stovanje, 8160.
144. Zopet sprejeti: Nick Vukalič, 10310; Ilaj Cvijanovič, 10316. Suspendirani: Jakob Oblak, 8255.
145. Zopet sprejeti: Rudolf Mandel, 17337; Ant. Blatnik, 7404; Fr. Brezovar, 7358; Marko Strdin, 7370; Jožef Zanje, 7334; Iv. Brie, 1209. Suspendirani: Jožef Govednik, 7352; Filip Možina, 7367. Črtani: Martin Škoff, 11345.
146. Suspendirani: Ant. Regant, 10934; Marija Jerala, 8352.
148. Umrli: Jožef Novak, 6757.
150. Črtani: Jurij Krašovec, 11064. Matija Lipovšek, 5461.
151. Zopet sprejeti: Jurij Horvat, 11118.
154. Črtani: Aloj. Rogelj, 11402.
156. Novopristopili: Ant. Slamič, 11807; Jožef Zorn, 11808; Iv. Novinac, 11809.

S sobratskim pozdravom

Blas Novak, tajnik.

KDOR spozna potrebo kakšnega dela in pravi danes "Hočem," jutri se mu pa že ne zdi važno, pojutrnjem se mu pa ne ljubi, ne bo nikdar storil nič velikega. Ne odlašajte tistih del in nalog, ki morajo biti danes izvršene.

V zadnjem fiskalnem letu, ki je končalo dne 20. junija t. l. je bilo v Zedinjenih državah brezposelnih vsled štrajkov in izprtij 3 in pol milijonov delavcev. Na zaslužku je bilo izgubljenih \$175,000,000, v produkciji pa \$700,000,000. Druge izgube, ki so sledile iz tega, znašajo okrog \$250,000,000, tako da je bilo izgubljenih na račun stavk in izprtij eno milijardo dolarjev.

CENIK KNJIG,

ki jih ima v zalogi Proletarec:

Razširite svoje znanje! Poučite se o socialnih vprašanjih. Razvedrite si duha! Naročite sledeče knjige in brošure.

Ethin Kristan: "V novo deželo"	.30
Ethin Kristan: "Svetovna vojna in odgovornost socializma"	.80
"Katoliška cerkev in socializem"	.30
"Pogled v novi svet"	.15
"Kdo uničuje proizvodnjo v malem"	.20
Socialistična knjižnica (dva zvezka) in naša bogastva	.10
"Zadružna prodajalna ali konsum"	.10
"O konsumnih društvih"	.10
Upton Sinclair: "The Profits of Religion" (v angleščini) vezano v platno	1.50
David Karsner: "Debs, His Life and Letters" (v angleščini)	1.60
"Don Correa", roman, spisal G. Keller, poslovenil dr. J. Glonar	.30
"Za staro pravdo," spisal Fran. Erjavec	.60
Ameriški družinski koledar 1919	.50
Ameriški družinski koledar 1920	.65

Naročilom priložite money order, pošne znamke ali gotovino. Poština je že všteta v teh cenah. Naročila naslovite na

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.,

Chicago, Ill.